

Årgang 2 Nr. 1-2007

Nordand

Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning

**Utvecklingstendenser
i nordisk andraspråksforskning**

Ny nordisk språkpolitik?

FAGBOKFÖRLAGET

Anne Golden, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord

Universitetet i Oslo, Høgskolen i Hedmark og Universitetet i Bergen

Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005

Sammendrag

Det første forskningsbidraget innenfor feltet norsk som andrespråk kom i form av en hovedfagsoppgave i 1980. I denne artikkelen ser vi nærmere på hvordan fagfeltet har vokst fram i løpet av den første tjuefemårsperioden – tematisk, teoretisk og metodisk. Gjennom prosjektet *Norsk som andrespråk – en faghistorisk studie* har vi utarbeidet oversikter over avhandlinger levert innenfor forskerutdanningen (hovedfag og doktorgrad) samt andre forskningsarbeider og faglitteratur. I artikkelen belyser vi faghistorien i form av tre utviklingslinjer: forskning om innlærerspråk, forskning om språk- og kulturkontakt og didaktisk forskning. Karakteristiske trekk ved alle tre linjene beskrives, men fordi forskningen om innlærerspråk både oppfattes som et kjerneområde og dessuten er den mest omfattende, gjør vi et dypdykk både i forskningsmetodiske tilnærminger og i hvilken plass informantenes morsmål har hatt i disse studiene. I beskrivelsen av den allmenne utviklingen av andrespråksforskningen i Norge registrerer vi en kraftig vekst fra midten av 1990-tallet. Ulike eksterne og interne årsaker til denne veksten diskuteres.

Nøkkelord: faghistorie, innlærerspråk, morsmålpåvirkning, andrespråksdidaktikk, språkkontakt, praksisnær forskning

I 2005 var det 25 år siden det vi regner som det første forskningsbidraget innenfor fagområdet norsk som andrespråk, ble ferdigstilt: hovedfagsoppgaven *Norsk som fremmedspråk – en sammenliknende analyse av trekk ved skriftlig norsk hos arabiske, pakistanske og tyrkiske elever i Oslo-skolen* (Andenæs og Golden 1980¹). I løpet av denne tjuefemårsperioden er det levert 80 hovedfagsoppgaver, 17 doktorgradsavhandlinger og om lag 100 fagbøker og forskningsrapporter. Gjennom prosjektet *Norsk som andrespråk – en faghistorisk studie*² har vi hatt som mål å analysere hvordan forskningen har utviklet seg tematisk, teoretisk og metodisk. Vi beskriver faghistorien gjennom å etablere tre sentrale utviklingslinjer: forskning om

innlærerspråk, forskning om språk- og kulturkontakt og didaktisk forskning. I denne artikkelen vil vi først gjøre rede for den allmenne utviklingen og diskutere årsaker til den veksten vi finner fra midten av 1990-tallet. Så vil vi utforske karakteristiske trekk ved de tre linjene og gjennom det se nærmere på fagfeltets status. Siden studier av innlærerspråk representerer en kjerne i andrespråksforskningen, har vi lagt særlig vekt på denne utviklingslinjen. Vi analyserer forskningsmetodiske tilnærminger og gjør et dypdykk for å belyse hvordan morsmålets rolle i andrespråkstilignelsen er behandlet.

Hva rommes i «norsk andrespråksforskning»?

En gjennomgående utfordring har vært hvordan vi skal avgrense forskningsområdet. *Norsk som andrespråk* sokner til det internasjonale forskningsfeltet *Second Language Acquisition (SLA)*. På norsk har en direkte oversettelse av den engelske betegnelsen aldri vunnet innpass. Vi snakker isteden om «andrespråksforskning», slik det tilsvarende gjøres på dansk (f.eks. Holmen 2003) og svensk (f.eks. Hyltenstam og Lindberg 2004). «Andrespråksforskning» er en betegnelse som favner videre enn SLA, blant annet fordi den rommer mer enn tilegnelsesperspektiver. I praksis representerer den nordiske tilnærmingen da også en vid definisjon når det gjelder hvilke studieobjekt, hvilke data og hvilket teoritilfang som regnes som relevant. Mens Doughty og Long (2003:4) skriver: «research on SLA is increasingly viewed as a branch of cognitive science», peker for eksempel Hyltenstam og Lindberg (2004:21) på behovet for å se språklæring ikke bare som en internalisert prosess, men også som en kompleks sosial praksis (jf. også f.eks. Firth og Wagner 1997, Block 2003).

Fagområdet, slik vi avgrenser det, omfatter altså både kognitivt og sosiokulturelt forankret forskning. Det omfatter både det å lære og det å bruke norsk – etter at man har begynt å lære et førstespråk og som del av en to- eller flerspråklig praksis. Utforskningen av språklæringen kan knyttes ikke bare til ulike læringsteorier, men også til språksystembeskrivelser. Siden språk læres og brukes i bestemte kulturelle kontekster og i gitte situasjoner, blir også språkbruk, kultur- og dannelsingsaspekter og kontekstuelle faktorer vesentlige sider ved andrespråksforskningen. I og med at spørsmål knyttet til språklæring er så grunnleggende, blir undervisning en kontekst som krever særlig oppmerksomhet.

Også med hensyn til hvilke innlærere og språkbrukere forskningen skal omfatte, bruker vi en vid avgrensning: innvandrere/flyktning-

ger og deres etterkommere, urfolk og nasjonale minoriteter samt studenter og andre som lærer og bruker norsk i og utenfor Norge. Det er likevel slik at de fleste studiene omhandler grupper som har innvandret til landet de siste tretti årene. Selv om betegnelsen «norsk andrespråksforskning» vidt forstått også kan inkludere samisk som andrespråk (f.eks. Todal 1998, 2004) og innlæring av fremmedspråk i norsk skole (f.eks. Hellekjær 2005), har vi i denne artikkelen valgt å konsentrere oss om andrespråksforskning der norsk er det språket som læres eller brukes.

Rundt 1980 ble fagfeltet omtalt som «norsk som fremmedspråk», slik tittelen på Andenæs og Goldens hovedfagsoppgave illustrerer. Ganske raskt ble imidlertid «fremmedspråk» erstattet med «andrespråk». Den første fagboka, «*Kan jeg få ordene dine, lærer?*» (Hvenekilde og Ryen red. 1984), brukte andrespråk i undertittelen, og fagfeltets tidsskrift, som ble etablert ved Universitetet i Oslo i 1985, fikk navnet *NOA – Norsk som andrespråk*. Det å etablere et skille mellom «andrespråk» og «fremmedspråk» var motivert ut fra et ønske om tydeligere å få fram ulikheter i innlæringskonkteksten, om innlæringen skjer i eller *utenfor* et miljø der språket er i aktiv bruk utenom undervisningen (Andenæs 1984a og b, jf. også Viberg 1984). I dag brukes «andrespråk» også som overordnet betegnelse for de to innlæringskontekstene (jf. også f.eks. Block 2003).

Det første forskningsarbeidet om norsk som andrespråk, som altså var en hovedfagsoppgave, hørte til disiplinen nordisk språkvitenskap og handlet om innlærerspråk. Dermed representerer arbeidet både det som har vært den mest sentrale vitenskapsdisiplinen, språkvitenskapen, og det som må omtales som et kjerneområde, nemlig studier av innlærerspråket. Selv om språkvitenskapen er den sentrale disiplinen, har viktige bidrag til forståelsen av hvordan norsk læres, utvikles og brukes som et andrespråk – på skolen og i samfunnet for øvrig – også kommet fra andre fagområder. Det gjelder blant annet pedagogikk (f.eks. Özerk 2003), psykologi (f.eks. Wold 2004) og litteraturvitenskap (f.eks. Aambø red. 1998, Kongslie 2002).

I prosjektet har vi arbeidet fram to oversikter: én over avlagte grader i forskerutdanningen, og én over faglitteratur og andre større forsknings- og utviklingsarbeider. Den første oversikten er konsentrert om bidrag fra universitets- og høyskolesystemets språkfag, mens den andre inkluderer bidrag fra flere fag.

Metodisk tilnærming i den faghistoriske studien

For å finne fram til aktuelle hovedfags- og doktorgradsarbeider har vi støttet oss til tidligere forskningsoppsummeringer og faghistoriske arbeider (Andenæs 1984a, Hvenekilde 1990, 1991, Tenfjord 1993, Hagen 1994, Kulbrandstad, L.I. 1996). Videre har vi søkt i hovedoppgave- og doktorgradsregisteret i BIBSYS ASK³, utnyttet egen kjennskap til feltet samt bedt kollegaer om hjelp til kvalitetssikring. I første fase arbeidet vi med metadata (tittel, institutt og fagområde). I neste fase har vi så gått gjennom de konkrete forskningsbidragene og sett nærmere på tematikk, problemstillinger, metodiske og teoretiske valg og resultater. Denne prosessen har fått oss til å revurdere noen bidrag. Arbeider som har vist seg ikke å ha problemstillinger rettet mot utforskning av fagfeltets temaer eller eksplisitt utnytter fagfeltets teorigrunnlag eller kunnskapsbase, tok vi ut av listene.

I arbeidet med å lage oversikten over andre forskningsbidrag og faglitteratur har vi gått fram på tilsvarende måter. I tillegg har vi brukt følgende generelle forskningsoversikter: Norges forskningsråd (1996), Nasjonal Forskningsinformasjon (database) og Nordbas med denne basens forskningsoppsummeringer⁴.

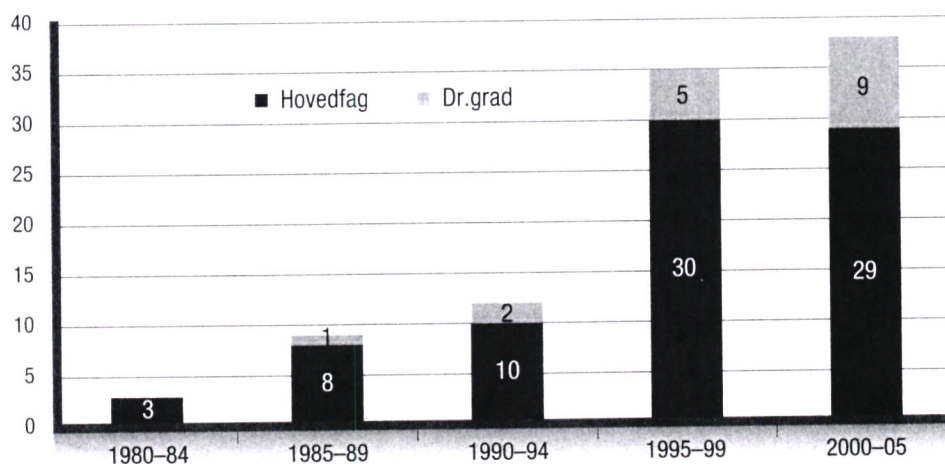
Vi har selv vært, og er fortsatt, aktive deltakere i faget vi beskriver historien til. Vårt perspektiv blir med andre ord innsiderens. Det har sine opplagte styrker. Vi arbeider med en historie vi kjenner godt, og som vi har deltatt i gjennom ulike roller (bl.a. studenter, lærere, forskere, veiledere, lærebokforfattere, læreplanutformere). Vi har videre erfaring fra de institusjonene som var tidligst ute med å tilby høyere utdanning innenfor feltet (Universitetene i Oslo og Bergen, Høgskolenene i Hedmark og Oslo). Enda en styrke er det at vi kjenner de fleste av de øvrige aktørene. Men innsiderperspektivet gir selvsagt ikke bare fordeler. Det er ikke mulig å fri oss fra vår forforståelse og tolke historien med nye briller. Vi har likevel erfart at vi har fått ny innsikt i fagutviklingen ved at vi har gått systematisk til verks og sammen reflektert over det vi har funnet. Slike refleksjoner øker også bevisstheten om at vår framstilling er én av flere mulige. Konsekvensen av en slik erkjennelse er at vi har bestrebet oss på å beskrive eksplisitt avgrensninger og valg vi har gjort.

I et vedlegg til artikkelen finnes en oversikt over de hovedfagsoppgavene og doktorgradsavhandlingene som er inkludert i materialet. Når vi i artikkelen setter et årstall i en referanse i kursiv, markerer det at referansen ikke er oppført i litteraturlista, men at den finnes i dette vedlegget.

Fra spredte tak til felles løft – framveksten av forskningsfeltet

I størstedelen av den perioden vi undersøker, har Norge hatt et gradssystem i høyere utdanning med et lengre løp enn det som har vært vanlig i mange andre land: cand.mag (4–4,5 år), hovedfag (2–2,5 år) og doktorgrad (3 år). I 2003 ble det, på bakgrunn av Bologna-erklæringen fra 1999⁵, innført en ny gradsstruktur: bachelor (3 år), master (2 år) og PhD (3 år). De nye mastergradsoppgavene er forutsatt å være mindre omfattende enn de gamle hovedfagsoppgavene. På hovedfag skrev man en oppgave som skulle gi en faglig fordypning og være en første forskerutdanning. Sammen med praktisk-pedagogisk eksamen gav hovedfag lektorkompetanse og var grunnkvalifiseringen for arbeid i universitets- og høyskolesektoren. De nye masteroppgavene kan ha samme funksjon, men de kan også være mer yrkesrettede. I perioden vi ser på her, er det bare Vestvik (2005) og Hagland (2005) som er levert som mastergradsavhandlinger. Vi kommer derfor til å bruke «hovedfagsoppgave» som felles betegnelse. Organisert forskerutdanning på doktorgradsnivå ble innført rundt 1990.

Figur 1 illustrerer veksten i antallet hovedfags- og doktorgradsarbeider i norsk som andrespråk levert innenfor språkfag ved norske universiteter i perioden 1980–2005⁶. Vi registrerer utviklingen fra den forsiktige starten med tre hovedfagsoppgaver i den første femårsperioden til den kraftige veksten både i hovedoppgaver og doktorgradsavhandlinger fra midten av 1990-tallet. Vi har, som alt nevnt, registrert 80 arbeider på hovedfagsnivå og 17 doktorgradsarbeider i perioden som helhet.

Figur 1 Norsk som andrespråk 1980–2005. Antall hovedfags- og doktorgradsarbeider i språkfag ved norske universitet.

Av de om lag femti personene som hadde skrevet hovedfagsoppgave fram til tusenårsskiftet, har åtte gått videre og fullført doktorgrad. Men forskningsfeltet rommer flere aktive forskere enn dem som har avlagt grader på området. Vi får et innblikk i dagens aktivitetsnivå gjennom å se på deltakelsen på den første forskningskonferansen om norsk som andrespråk i november 2004. Av de 70 deltakerne på konferansen holdt 40 personer til sammen 33 foredrag. Foredragsholderne representerte elleve institusjoner (Kulbrandstad L.I. mfl. red. 2004).

Det viser seg at perioden 1995–1999 ikke bare har vekst i antallet fullførte grader, slik vi ser i figur 1. Også for øvrig hadde fagmiljøet høyt aktivitetsnivå, og feltet ble dermed stadig bedre utbyggt som forskningsfelt. En milepæl ble passert i 1997 da Anne Hvenekilde ble tilsatt i det første professoratet i norsk som andrespråk ved Universitetet i Oslo. Samme året ble også et eget hovedfagsstudium i norsk som andrespråk etablert der. Når det gjelder den generelle forskningsaktiviteten, har vi for perioden 1995–1999 registrert:

- Om lag tjue fagbøker og større forskningsrapporter der norsk som andrespråk er et sentralt tema
- 5 nummer av fagtidsskriftet *NOA* med til sammen 24 enkeltbidrag
- 8 norske bidrag i konferansevolumene fra to NORDAND-konferanser (Kalin og Latomaa red. 1995 og Møller mfl. red. 1998)

Det kan tenkes flere forklaringer til den registrerte veksten i aktivitetsnivå. En opplagt forklaring på økningen i antallet avlagte grader er at norsk som andrespråk, som andre fagområder, nød godt av veksten i antallet studenter på 1990-tallet. Denne veksten skyldes både store fødselskull rundt 1970 og utbygging av høyskolesektoren (Statistisk sentralbyrå 2002⁷). Når det gjelder doktorgrader, kan vi føye til at også dette er et område det nasjonalt har vært satset på siden 90-tallet. En annen viktig rammefaktor var innføringen av en felles lov for universitetene og høyskolene i 1994. Gjennom loven ble forskning et tydelig ansvarsområde også for høyskolene. Dermed økte antallet potensielle forskere, for det var etter hvert mange høyskoler som hadde startet utdanningstilbud for lærere. Behovet for kvalifisering av lærere skyldtes den store veksten i antallet elever fra språklige minoriteter⁸, og at det kom nye nasjonale planer for andrespråksundervisningen både for førskolebarn, skoleelever og voksne⁹.

I tillegg til slike ytre forhold finner vi også indre forhold som kan bidra til å forklare den økte aktiviteten. I 1995 var fagområdet femten år gammelt. Om lag tjuefem personer hadde fått en grunnleggende

forskerutdanning. De første doktorgradene var avlagt, og ytterligere fem var under arbeid. Det nordiske samarbeidet var styrket gjennom etableringen av NORDAND-konferansene. Fagmiljøet i Oslo hadde arrangert den andre konferansen i denne rekken i 1993 (Golden og Hvenekilde red. 1994). Dette arrangementet innebar en markering av norsk som andrespråk som et eget forskningsfelt. Utover på 1990-tallet finner vi flere eksempler på samarbeid mellom ulike miljøer. Disse felles løftene har ikke bare styrket feltet innad, men også gjort det mer synlig utad. Ett slikt felles løft som bidro til synlighet, var den såkalte konsensuskonferansen om minoritetslevers språkopplæring som ble arrangert av Norges forskningsråd i 1996. Her møttes femti forskere på tvers av fag og ståsteder for å gjøre opp kunnskapsstatus og finne ut hva man var enige og uenige om (Hyltenstam mfl. 1996). Ytterligere eksempler på felles løft får vi om vi ser på tabell 1 der vi har listet opp sentrale eksternt finansierte samarbeidsprosjekter i perioden. At prosjektene er eksternt finansierte, kan betraktes både som et kvalitetskjenne tegn og som en bekreftelse på at samfunnet begynner å etterspørre forskningsbasert kunnskap på fagområdet. Prosjektene i tabellen kjennetegnes av at de involverer flere fagmiljøer, enten på tvers av disipliner (f.eks. *Minoritetselevers skoleprestasjoner* og *KUSK*) eller på tvers av institusjoner (f.eks. *Language Learning in a Multicultural Society*, *Norskopplæring for voksne innvandrere* og *PRISME*).

PRISME var det største av disse felles faglige løftene på den måten at det involverte mange fagfolk og bød på et bredt spekter av oppgaver. Prosjektet ble etablert i forbindelse med utviklingen av et nytt fjernstudietilbud i norsk som andrespråk ved Universitetet i Bergen. 17 fagfolk fra hele landet gikk sammen om å skrive en felles studiehåndbok og sju nye fagbøker (Engen og Kulbrandstad 1998, Golden 1998, Hagen 1999, Hagen og Tenfjord red. 1999, Berggreen og Tenfjord 1999, Husby og Kløve 1999, Rosén 1999). Det ble videre utviklet 40 kassettforelesninger og 19 fjernsynsprogram. Hvert program, som var på en halv time, ble sendt på NRK i 1999 og bidro til en allmennrettet forskningsformidling og dermed til eksternt synliggjøring av fagområdet.

KUSK-prosjektet var det første store prosjektet som var finansiert av forskningsrådet og som inkluderte et miljø for doktorgradsstipendiater. Fire doktorgradsavhandlinger er blant resultatene, tre i språkvitenskap: Svendsen (2004), Golden (2005), Nilsen (2005) og én i musikkvitenskap: Knudsen (2004). Både i *KUSK*-prosjektet og ikke minst i prosjektet *Language Learning* ble det samarbeidet internasjonalt. Slik representerer disse prosjektene viktige bidrag til internasjonaliseringen av norsk andrespråkforskning.

Tabell 1 Større eksternt finansierte samarbeidsprosjekter igangsatt i perioden 1995–1999 innenfor norsk andrespråksforskning.

År	Prosjekttittel	Institusjon/ prosjektleder (noen sentrale publikasjoner)	Finansiering	Antall involverte forskere
95–96	Minoritetselvers skoleprestasjoner	Høgskolen i Hedmark, Thor Ola Engen, Lars A. Kulbrandstad (Engen mfl. 1996)	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF)	3
97–02	KUSK (Kultur- og språkkontakt)	Universitetet i Oslo, Anne Hvenekilde (bl.a. Hvenekilde og Nortier red. 2001, Kongslie 2002, se også teksten)	Norges forskningsråd (NFR)	12
97–99	PRISME – Norsk som andrespråk	Universitetet i Bergen, Kari Tenfjord og Jon Erik Hagen (se teksten for publikasjoner)	SOFF, Universitetet i Bergen, NRK	17
98–01	Norskopplæring for voksne innvandrere	Norsk voksenpedagogisk institutt, Trondheim, Perly Folstad Norberg (Norberg 2000, Steen-Olsen 2000, Rismark 2000)	Kommunal- og regionaldepartementet og KUF	4
98–03	Language Learning in a Multicultural Society	Tilburg University, Universitetet i Oslo. Astrid Heen Wold (Bezemer mfl. 2004, Ryen mfl. 2005)	Undervisningsdepartementene i Nederland og Norge	8

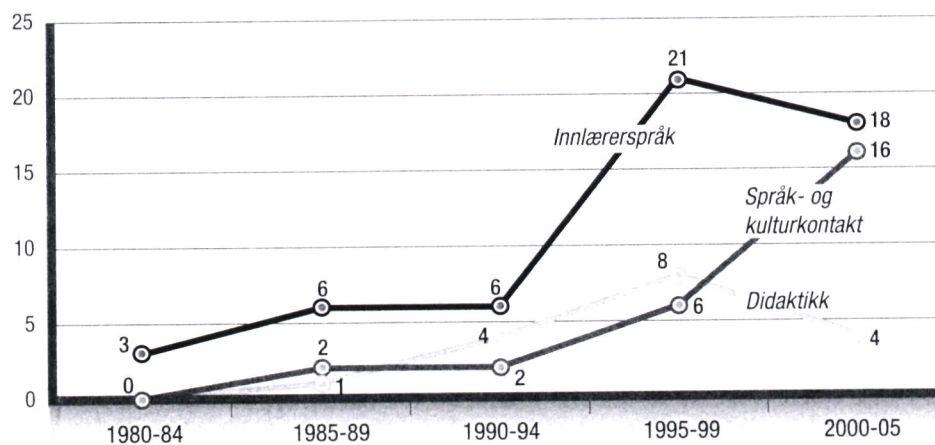
Tre utviklingslinjer

Så langt har de mer generelle sidene ved andrespråksforskningens framvekst vært i fokus.

Men i arbeidet med forskningens temaer har vi altså etablert tre utviklingslinjer: innlærerspråk, språk- og kulturkontakt og didaktikk. En slik tredeling representerer selvsagt en forenkling. Tematisk mener vi likevel en slik enkel modell gir mening, fordi vi faktisk får

plassert de ulike hovedfags- og doktorgradsarbeidene ved hjelp av den. Fordelingen på de tre linjene vises i figur 2.

Innlærerspråklinjen er den klart største. Den rommer mer enn halvparten av alle de registrerte arbeidene (48 hovedfagsoppgaver¹⁰ og seks doktorgradsavhandlinger). Det første tiåret dreier ni arbeider seg om innlærerspråk, mens vi bare har registrert tre arbeider til sammen innenfor de to andre kategoriene. Forskning på språk- og kulturkontakt har hatt en kraftig vekst fra slutten av 1990-tallet og er det eneste området som øker den siste perioden (2000–2005). Det er dermed blitt nest størst med 18 hovedfagsoppgaver og åtte avhandlinger. De didaktiske arbeidene er fordelt med 14 hovedfagsoppgaver og tre doktorgradsarbeider.

Figur 2 Tre utviklingslinjer i norsk andrespråksforskning 1980–2005. Tall basert på summen av hovedfags- og doktorgradsarbeider.

I det følgende vil vi gjøre nærmere rede for karakteristiske trekk ved de tre utviklingslinjene. Selv om hovedfagsoppgavene og doktorgradsavhandlingene også i denne analysen vil stå sentralt, utvider vi her perspektivet og trekker inn andre forskningsbidrag og faglitteratur. Vi begynner med innlærerspråklinjen og vil, som nevnt innledningsvis, bruke mest plass på den. Vi vil både se nærmere på valgte forskningstilnæringer og gjøre et dypdykk i ett tema som har stått sentralt – også internasjonalt – nemlig morsmålpåvirkning. De to andre linjene, språk- og kulturkontakt og didaktikk, presenteres til slutt.

Innlærerspråklinjen

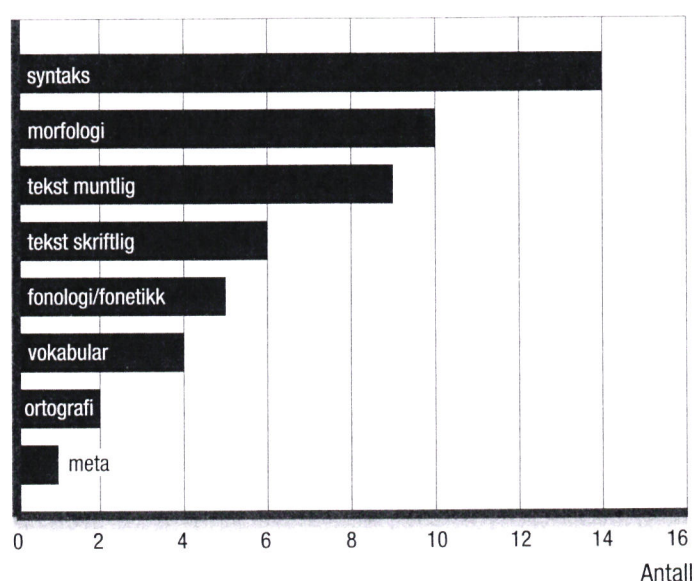
Forskningstilnæringer i hovedfagsstudier av innlærerspråk

I analysen av innlærerlinjen har vi sett på forskningstilnæringer i de om lag femti hovedfagsoppgavene som hører hit. Vi undersøker nærmere hvilke valg som er truffet når det gjelder datagrunnlaget (skriftlig/muntlig), språklig analysenivå, ulike informantvariabler (antall informanter, alder og morsmål) og kjennetegn ved måten de språklige dataene er samlet inn på.

I nesten 3/4 av oppgavene er *datagrunnlaget* skriftlig. Årsaken til at det er langt færre oppgaver med muntlig datagrunnlag, er nok at det oppleves som mer krevende både å samle inn, transkribere og analysere muntlig materiale. I oppgavene med muntlig materiale analyseres innlærernes uttale (vokaler, konsonanter og tonem) og tekstproduksjonen. Det fokuseres blant annet på kommunikasjonsferdigheter og på kommunikasjonsstrategier. De aller fleste oppgavene med skriftlig materiale tar utgangspunkt i tekster som informantene har skrevet (se nedenfor).

I analysen av hvilke *språklige nivåer* oppmerksomheten har vært rettet mot, har vi brukt følgende inndeling: fonologi, ortografi, morfologi, syntaks, vokabular og muntlige og skriftlige tekster. Som Nistov (1991:4) peker på, er det slik at «mellomspråk best let seg forklara om ein ikkje avgrensar seg til eitt lingvistisk nivå». En slik erkjennelse gjør at mange forskerne har gjort undersøkelser på flere nivå. Likevel har de aller fleste bare ett analysefokus. Vi har derfor valgt å kategorisere slike oppgaver i én kategori. Dermed faller Nistovs oppgave eksempelvis i kategorien syntaks selv om hun også ser på teksten som helhet. Det gjør den fordi hovedfokus er morsmålspåvirkning i elevenes leddstilling i norsk og i deres utelatelse av ledd. Figur 3 oppsummerer analysen av språknivåene¹¹.

Figur 3 illustrerer tydelig at det språklige nivået som oftest har vært gjenstand for forskning, er syntaksen. Til sammen er det 14 hovedfagsoppgaver hvor syntaksen i innlærerspråket er analysert, og slike analyser er foretatt i alle periodene. Andelen oppgaver med fokus på syntaks har vært relativt konstant i de ulike periodene. Dette samsvarer med den internasjonale trenden (jf. f.eks. Ellis 1986). Inversjonsregelen, som er en følge av at norsk er et V2-språk, er den strukturen som har fått størst oppmerksomhet i den norske forskningen.

Figur 3 Fordeling av studier etter analysert språknivå i perioden 1980–2005. Tall basert på hovedfagsarbeider kategorisert i innlærerspråklinjen.

Morfologisk analyse er foretatt i ti studier og er mer ujevnt fordelt i de fem periodene. Verbkategorien undersøkes hyppigst, særlig mestringen av det norske tempussystemet. Av tekststudiene er det seks studier som fokuserer på skriftlig tekst og ni som fokuserer på muntlig. Både de skriftlige og de muntlige tekststudiene er heterogene. De skriftlige inkluderer tekstbinding (både logiske relasjoner og kohesjonsmarkører), leksikalsk tetthet og variasjon og oppbygging av argumenter i tekster. De muntlige inkluderer ferdigheter i å delta i dialoger og kjennskap til visse språkfunksjoner. Det er relativt få studier hvor tema er fonetikk/fonologi, vokabular og ortografi og de fordeler seg utover i de ulike periodene.

Antall informanter som er brukt i studiene, varierer fra to til 106, men de fleste bruker mellom 20 og 50. De fleste oppgavene med muntlig datamateriale har imidlertid færre enn ti informanter, over halvparten har fem eller færre. I to perioder (1985–90 og 1990–94) er det ingen som bruker over 20 informanter. I disse periodene var det longitudinelle studier som dominerte, og antallet informanter var naturlig nok mindre.

I nesten 2/3 av oppgavene har forskerne samlet inn data selv. *Egeninnsamling av data* var særlig vanlig i de første periodene. De aller fleste har brukt data som er hentet inn fra ett tidspunkt, altså såkalte punktstudier. Utviklingen har også gått i retning av mest bruk av slike studier. Dette kan antakelig forklares ved at universitetene i løpet av perioden har vært opptatt av å begrense omfang og tid studentene skal

bruke på hovedfagsstudiene. Siden det er mer tidkrevende å foreta longitudinelle studier, er en slik datainnsamlingsmetode mindre aktuell i dag enn tidligere. Bruk av longitudinelt materiale i framtidige oppgaver vil sannsynligvis bare forekomme hvis materialet allerede eksisterer. Foreløpig finnes ikke et slikt materiale tilgjengelig.

Informantene var i de to første periodene oftest i *grunnskolealderen*, det vil si mellom 6 og 16 år. Siden har det vært mest voksne informanter (dvs. over 16 år). Blant studiene med skriftlig datamateriale er det stor overvekt av denne kategorien (27 av 34 studier). Det er også studier med voksne informanter som står for økningen i annen halvdel av 90-tallet, hvor vi – som før nevnt – har en særlig stor vekst. Det skyldes at hovedfagsstudentene da fikk tilgang på materiale fra institusjonene, slik som gjennom ALFA-prosjektet (Hvenekilde mfl. 1996), gjennom arkivene fra Norsk språktest, gjennom dataene fra EKVALA-prosjektet¹² (Andersen og Hagen 1995) og gjennom eksamensbesvarelser av norskstuderende. I hele perioden er det kun to studier med informanter under skolealder.

Innsamlingen av data har vært relativt *lite styrt* i den forstand at det er lite elisitering av spesielle konstruksjoner, og mye bruk av essays og samtaler. I tillegg til mer frie skriftlige oppgaver har det vært brukt beskrivelse av tegneserier og tegninger. En sterkere grad av styring finnes i enkelte arbeider, for eksempel i form av oversettelse (Svendsen 1996, Karrer 1999) og flervalgsoppgaver (Olsen 2001).

Totalt finnes det opplysninger om 26 forskjellige *morsmål* blant informantene. I litt under halvparten av oppgavene er imidlertid ikke morsmålet nevnt. I en del oppgaver er ikke morsmålsvariabelen brukt, selv om morsmålet er oppgitt. I noen tilfeller er bare informantens hjemland nevnt. De innlærerne som oftest har deltatt i studiene, har vietnamesisk og tyrkisk som morsmål. Disse morsmålene er representert gjennom hele den perioden vi presenterer. Informanter med urdu/punjabi som morsmål ble mer brukt i de første periodene.

Når det gjelder beskrivelsen av innlærersystemet – eller mellom-språket til innlærerne som har vært den vanlige termen i Norge – må man ha noe å beskrive det mot, og det var tidlig en bevissthet blant forskerne om at språkbruken varierte også blant dem som hadde språket som morsmål. Dette ble poengtert i de aller første studiene hvor det også ble brukt *sammenliknbare data* fra personer med norsk som morsmål.

Andre informantvariabler som lengde på opphold i Norge og alder ved ankomst er ofte nevnt, men disse variablene er sjelden brukt systematisk i sammenlikningen. De er bare nevnt som mulige forklara-

ringer på forskjeller. Det som går igjen, er at forskerne trekker forsik-
tige konklusjoner om gruppen, samtidig som de ser store individuelle
variasjoner. Imidlertid er det sjelden datamaterialet fra informanter i
én hovedfagsoppgave gir muligheten til å gå videre med analyser av
de individuelle variasjonene.

I de aller fleste oppgavene som er kategorisert i innlærerspråklin-
jen, er det brukt elevtekster i en eller annen form som datagrunnlag,
slik at det er et språklig elevprodukt som analyseres. Men vi har også
eksempler på oppgaver hvor *forståelse* eller *lesing* står i sentrum, dvs.
data hvor innlærerne gjør bruk av mellomspråkforståelsen sin. Én
oppgave (Hoff 2004) er skrevet om læringsstrategier, også den er
inkludert her.

Når vi samler opplysningene om forskningstilnærmingene, kom-
mer vi fram til beskrivelsen av det vi kan kalle den *prototypiske hoved-
fagsoppgaven* innenfor innlærerspråklinjen. I denne hovedfagsoppga-
ven foretas det en syntaktisk analyse basert på skriftlig materiale,
nærmere bestemt av tekster skrevet av en gruppe voksne innlærere.
Dataene er egeninnsamlet. Informantgruppen består av 20–50 perso-
ner som besvarer en friskrivingsoppgave – ofte en fortelling. Det
skriftlige materialet er samlet inn på ett tidspunkt. Innlærerne repre-
senterer én morsmålsbakgrunn og da oftest vietnamesisk eller tyrkisk
eller de har ulike morsmål fordi de har gått på samme kurs eller på
andre organisatoriske enheter som er lagt til grunn for utvalget. I det
sistnevnte tilfellet har informantene ulike morsmål.

Avhandlinger og andre forskningsarbeider

Vi kan ikke på samme måte finne fram til en prototypisk doktorgrads-
avhandling. Avhandlingene kategorisert innenfor innlærerlinjen
utgjør bare 1/3 av avhandlingene vi har knyttet til andrespråksforsk-
ningen. Siden det bare dreier seg om seks arbeider, er det naturlig at
det er stor spredning i metodevalg. Vi nøyer oss derfor med å presen-
tere de ulike temaene for avhandlingene. Den første av de seks
avhandlingene kom i 1991 og undersøker tilegnelsen av uttrykk for
språkfunksjoner hos noen utenlandske studenter i Bergen (Svanes
1991). I den neste perioden kom det tre avhandlinger, og temaene var
lesing av læreboktekster (Kulbrandstad L.I. 1996), syllabifisering hos
studenter med kantonesisk som morsmål (Kløve 1997) og tilegnelse
av det norske fortidssystemet hos fire vietnamesiske elever (Tenfjord
1997). I den siste perioden hører to av avhandlingene til innlærer-
språklinjen og temaene er tyrkiske elevers valg av betegnelse på refe-

renter (Nistov 2001) og forståelse av metaforiske uttrykk fra lærebøker i samfunnskunnskap (Golden 2005).

Norsk mellomspråk i skolestiler (NOMIS) er et stort mellomspråksmateriale basert på skriftlige tekster skrevet av elever i 2.–9. klasse med ulik morsmålsbakgrunn i Oslo-skolen. Anne Hvenekilde samlet det inn i 1984. Hun har selv blant annet analysert ordformer i tekster skrevet av tyrkiske og vietnamesiske elever (Hvenekilde 1985a) og vokalgrafemer i tekster skrevet av elever med arabisk og berberisk som morsmål (Hvenekilde 1987). Deler av materialet er samlet i et kompendium til bruk i studieøyemed (Hvenekilde 1985b). Uri (2001) har analysert genusmarkering i tekstene fra NOMIS-materialet som er skrevet av elever med tyrkisk førstespråksbakgrunn.

Et viktig bidrag til analysene av innlærerspråk har vært grammatikkene som ble skrevet fra et utsideperspektiv, slik som Golden, MacDonald og Ryen (1988) og Hagen (1999). Også artikkelsamlinger om ulike grammatiske trekk som Golden, MacDonald, Michalsen og Ryen (1990), diverse artikler publisert i tidsskriftet *NOA* og mange kontrastive grammatikker (se nedenfor) har vært viktige forutsetninger for å kunne analysere ulike varianter av norsk mellomspråk.

Et dypdykk i morsmålets rolle i andrespråkstilegnelsen

Spørsmålet om morsmålets rolle i andrespråkstilegnelsen har hatt fokus i mange arbeider som er plassert i innlærerspråklinjen. Internasjonalt har spørsmålet både vært sentralt og omstridt. Dette har sammenheng med den antibehavioristiske bølgen på 1960-tallet utløst av Chomskys (1959) oppgjør med behaviorismen, som fikk store konsekvenser, ikke bare for lingvistisk forskning generelt, men også for andrespråksforskning. Lados (1957) kontrastiv-analyse-hypotese hadde en sterk posisjon på 60-tallet, særlig i USA. En viktig følge av oppgjøret med behaviorismen var at morsmålets rolle i språkstillegnelsen i en periode fikk minimal oppmerksomhet i ledende teoretiske retninger. Gass og Selinker (1992) hevder at den sterke koblingen mellom behaviorisme og transfer var svært uheldig, og førte til at transferstudier tapte prestisje – barnet ble kastet ut med badevannet. Det kan derfor være interessant å se nærmere på den norske forskningen og hvilken plass spørsmålet har hatt her. Av de i underkant av 50 hovedfagsoppgavene som har hatt innlærerspråk som forskningsobjekt, har 17 belyst spørsmål om morsmålspåvirkning. Tre av seks doktoravhandlinger har hatt dette som hovedfokus og én berører temaet. I tillegg er det i perioden skrevet kontrastive grammatikker der norsk er sammenliknet med aktuelle innvandrer-

språk, for eksempel er Bruland mfl. (1979), Hvenekilde red. (1980), Andenæs (1984c), Husby (1999) og Rosén (1999) godt egnet til studier av morsmålpåvirkning i mellomspråk.

Når vi i dag ser tilbake på hvordan spørsmålet er behandlet i norske studier, kan vi se noen mønstre. I hele perioden har det kontrastive perspektivet vært med, og vi kan snakke om ulike teoretiske innfallsvinkler til spørsmålet som kan knyttes delvis til perioder og delvis til forskningsmiljøer. Bare fire av hovedfagsoppgavene ser på fonologiske forhold (Kløve 1985, Ree 1989, Eilertsen 1990 og Hillestad 2003), mens én av doktoravhandlingene gjør det (Kløve 1997). De andre tar for seg syntaks, tekst og verbmorfologi, og det er i første rekke syntaks og verbmorfologi det blir referert til i dette dypdykket.

Før vi går nærmere inn på de mønstrene som tegner seg, vil vi slå fast at i dag er det generell aksept for å rette oppmerksomhet mot morsmålpåvirkning i andrespråkforskningen, ikke bare i den norske, men også i den internasjonale forskningen. Slik var det ikke da den første norske oppgaven ble skrevet. De fleste hovedoppgavene som hadde fokus mot morsmålpåvirkning på 80-tallet (Tenfjord 1983, Mangerud 1988, Nistov 1989, Hilditch 1990), ble skrevet av studenter som viste til egne lærererfaringer som motivasjon for valg av tema. Den tette koblingen til undervisningspraksis som andrespråkforskningen har hatt i Norge, så vi allerede fra den første hovedoppgaven (Andenæs og Golden 1980). Denne koblingen har kanskje vært avgjørende for synet på transfer. Koblingen mellom klasserom og forskning blir også framhevet som en mulig forklaring på at den europeiske forskningen aldri har vært så avvisende til spørsmålet om transfer som den nordamerikanske (Færch og Kasper 1987).

I de første norske hovedoppgavene var morsmålet en viktig kilde til å forklare feil. Teoretisk ble dette koblet til den svake versjonen av kontrastiv analyse, den diagnostiske (Wardhaugh 1976). Den hevdet at morsmålet kunne brukes til å forklare, eller med andre ord, diagnostisere feil, ikke til å predikere feil slik den sterke versjonen av kontrastiv analyse ønsket. Oppgavene som ble skrevet mot slutten av vår periode (1980–2005), ser ikke bare på feildistribusjon, men også på mestring, og de har hatt mulighet til å bruke mer komplekse og sammensatte teoretiske innfallsvinkler. Men alle oppgavene som er skrevet, har det til felles at de baserer seg på et kognitivt læringssyn, og i de fleste finner vi igjen grunnleggende ideer som ble introdusert til det norske forskningsfeltet i Andenæs og Golden's hovedoppgave fra 1980, bl.a. mellomspråksteorien (Selinker 1972/1974) og Corders syn på feil (Corder 1967/1974). Ifølge Corder er det å gjøre feil en

strategi som benyttes i all språklæring, og feil kan være en viktig kilde til å få innsikt i hvordan innlærerspråket utvikler seg og hvilke faktorer som påvirker utviklingen.

Mens både Corder og Selinker holdt fast ved at morsmålet kunne *forklare* enkelte av feilene innlærerne produserte, var Eckmans «Markedness Differential Hypothesis» (1977) et forsøk på å redde muligheten til å predikere morsmålspåvirkning. Mens behavioristisk basert kontrastiv analyse hevdet at sammenlikning mellom strukturene i morsmål og målspråk både var nødvendig og tilstrekkelig for å predikere innlæringsproblem, lå det i Eckmans hypotese at man måtte se på markerthetsrelasjoner mellom språkene. Denne hypotesen lå til grunn for Rees studie (1989), og den blir fremdeles brukt og referert til, blant annet i Saarik (2004).

Flere har knyttet markerthet og transfer til de språktypologisk markerte trekkene i norsk, subjektstvang og/eller V2-regelen (Mangerud 1988, Nistov 1989, Toledo 1995, Salomonsen 1995, Saarik 2004, Vikøy 2004). Andenæs og Golden (1980) konkluderte med at *det-setninger* og *inversjon* var de syntaktiske problemområdene som var tydeligst, og det har vært gjort flere studier på disse syntaktiske strukturene, men ikke alle har vært knyttet til teorier om transfer (Brautaset 1994, Moe 1996, Simonsen 2004). Det må også nevnes at Hagens artikkel om inversjon i NOA fra 1992 har vært en viktig referanse for senere studier.

Toledo (1995) viste at det var et implikasjonelt forhold mellom tilegnelsen av subjektstvang og V2-regelen hos innlærere med spansk som morsmål. Vikøy (2004) sammenliknet tilegnelsen av subjektstvang og inversjon hos innlærere med henholdsvis italiensk og fransk som morsmål. Ingen av disse språkene har V2-regelen som i norsk, mens fransk – men ikke italiensk – har subjektstvang. Også Vikøy viser det implikasjonelle forholdet som Toledo fant, men i tillegg viser hun at innlærere med fransk som morsmål har et forsprang i forhold til dem som har italiensk, dvs. at tempo i tilegnelsen kan påvirkes av morsmålet. Vikøys metodiske grep styrker antakelsen om at tilegnelsen av disse strukturene er påvirket av forhold i morsmålet.

Flere av hovedoppgavene og to doktoravhandlinger som tar for seg transfer, er basert på mellomspråket til innlærere med vietnamesisk og/eller tyrkisk som morsmål. Det at de to språkene kan plasseres som ytterpunkter i en typologisk beskrivelse basert på morfologi, vietnamesisk som isolerende og tyrkisk som agglutinerende, har gjort studier av innlærerspråkene til disse morsmålsgruppene interessante i et mer teoretisk perspektiv. De siste hovedoppgavene, Moskvil

(2005) og Helland (2005), bruker ikke bare den morfologiske typologien, de bruker også typologien til Bhat (1999). Her blir språk typologisert i forhold til hvilke konseptuelle kategorier ved verbet som har prominens (dominans) – om språket er tempusprominent, aspektprominent eller modusprominent. Hva slags prominens en kategori får, er blant annet avhengig av grad av grammatikalisering og om grammatikaliseringen er obligatorisk (Helland 2005:18). En slik typologi kan knyttes til det Odlin (2003) omtaler som «conceptual transfer» og til en form for relativisme som Slobin (1996) kaller «thinking for speaking» og som Kellerman (1995:137) omtaler som «the Transfer to Nowhere Principle»: «[...] this principle does not so much refer to differences in grammatical form as to differences in the way languages predispose their speakers to conceptualize experience». Moskvil og Helland sammenlikner tilegnelsen av verbmorfologien hos tyrkiske og vietnamesiske innlærere av norsk. De finner stor grad av mestring, men feildistribusjonen er ulik mellom gruppene, og den kan forklares med «conceptual transfer» fra morsmålet. Mens de vietnamesiske informantene har størst problem med den grammatiske distinksjonen fortid og ikke-fortid, har de tyrkiske størst problem med å skille mellom fortid og det innholdet perfektum grammatikaliserer i norsk.

De fleste oppgavene som er skrevet mot slutten av perioden, baserer seg på funksjonell lingvistisk teori – både relasjonell funksjonalisme, som dreier seg om forholdet mellom språklig form og den semantiske eller pragmatiske funksjonen den aktuelle formen har, og økologisk funksjonalisme som dreier seg om å forklare språkutvikling i lys av språklig interaksjon. Givóns (1979) funksjonelle teori og Satos (1990) tilpasning av teorien til andrespråksforskningen har vært sentrale referanser. Hovedoppgavene som bruker funksjonell teori, beskriver tilegnelsesprosessen som en tilordning mellom form og funksjon/innhold, og forklarer hvordan tilegnelsen av visse former styres av formenes kommunikative innhold, i samspill med hvordan morsmålet eventuelt grammatikaliserer det samme innholdet. Både Randen (1999) og Moskvil (2004) gjør grundige analyser av forholdet mellom form og innhold i morsmålet til informantene. Randen ser på hvordan innholdet i aspektkategorien i russisk kommer til uttrykk i norsk, mens Moskvil tar for seg den lite transparente verbmorfologien som grammatikaliserer både modalitet, aspektualitet og temporalitet i tyrkisk. Slike grundige analyser kan være avgjørende for å kunne fange opp visse former for morsmålspåvirkning.

Metoder som har vært brukt i forskningen på innlærerspråk generelt, har også vært brukt i transferstudier (Tenfjord 1998). Likevel er studier av transfer metodisk utfordrende. Helt sentralt står spørsmålet om hvordan morsmålpåvirkning kan skilles ut fra andre påvirkningsfaktorer. De siste oppgavene har forsøkt å ta et grep her. De sammenligner innlærere på omtrent samme språknivå, som har ulike morsmål, der morsmålene er ulike med hensyn til de kategoriene eller strukturene som studeres i mellomspråkene. Dette grepet finner vi både i Saarik (2004), Vikøy (2004), Moskvil (2004) og Helland (2005). Et problem i forskning på innlærerspråk generelt gjelder også transferforskningen, nemlig det at datamengden gjerne har vært for liten til å stille krav om signifikante statistiske resultat. Dette problemet kan imøtegås med det nye andrespråskorpuset, ASK, som nå tas i bruk¹³. Korpuset inneholder både tekstdata og persondata fra ti ulike morsmålsgrupper. Tekstdataene er hentet fra Språkprøven og Test i norsk høyere nivå, den samme datakilden som ble brukt i hovedoppgavene til Saarik (2004), Vikøy (2004), Moskvil (2004) og Helland (2005).

Endringen som har skjedd i tilnærming til spørsmålet om morsmålets rolle, kan forstås ved å ta utgangspunktet i begynnelsen av perioden. Som vi allerede har nevnt, var både feilanalysen og mellomspråksteorien sentrale i det teoretisk grunnlaget for den norske forskningen. Disse må leses i lys av oppgjøret med den behavioristisk baserte kontrastive analysen og med det vitenskapsteoretiske idealet som Chomskys teori ble knyttet til – at forskningen skulle være både teoridrevet og deduktiv. Feilanalysen og mellomspråksteorien la ikke grunnlag for en deduktiv tilnærming i forskningen, mens identitetshypotesen (Dulay og Burt 1974), som avviste transfer, og baserte seg på antakelsen om at det å lære et S1 er identisk med det å lære et S2, var et forsøk på å plassere også andrespråksforskning inn i dette idealet. Når vi leser tidligere arbeider i dag, ser vi at dette var et dilemma for fagfeltet, særlig i den aller første perioden. Den teoretiske plasseringen av *identitetshypotesen* på den ene siden og *feilanalysen og mellomspråksteorien* på den andre kan betraktes som to alternative teoretiske retninger om morsmålets rolle, men samtidig var Corders teori også en teori om naturlige utviklingsmønstre slik identitetshypotesen var det. Corder snakket om en «built-in syllabus» – en innebygd pensumprogresjon. I norsk forskning i dag kan vi se at spørsmålene om transfer og faste utviklingsmønstre i innlærerspråk ikke er knyttet til posisjoner som står mot hverandre, tvert i mot har forskning med fokus på transfer vist at tempo i tilegnelsen av implikasjonelle tilegn-

elsesmønstre kan påvirkes av morsmålet (Vikøy 2004). Språktypologi og funksjonell teori har etablert et nytt teoretisk grunnlag for å sammenlikne språk og for å forstå språkutviklingen. I tillegg har vi samlet mye data og studiene har gitt oss mange beskrivelser av innlærerspråk. Andrespråksforskning har også gitt ny innsikt i norsk språk, og samlet gir dette et grunnlag, ikke bare for induktiv tilnærming til forskningen, men også for en mer deduktiv tilnærming til studier av morsmåletts rolle i andrespråkstilignelsen.

Språk- og kulturkontaktlinjen

Da andrespråksforskningen startet i Norge på slutten av 1970-årene, var det i en periode hvor sosiolingvistikken for alvor hadde slått rot i norsk miljøet ved universitetene. Mange hovedfagsstudenter tok derfor emnekretsen «språksosiologi», blant dem flere av studentene som etter hvert skulle komme til å forske på norsk som andrespråk. Det var derfor helt naturlig at bevisstheten om samspillet mellom språk og ulike bakgrunnsvariabler som sosio-økonomisk bakgrunn, kjønn, utdanning og yrke var til stede også hos disse forskerne. Dette uttrykkes i 1980 slik: «Språktilegnelse vil kunne oppleves som sterkt forbundet med hele individets personlighet og sosiale situasjon. En konsekvens av dette er at man må ta med mange forhold i betraktning for å forstå den enkelte elevs forutsetninger for å lære et gitt språk» (Andenæs og Golden 1980:19). Imidlertid ble det gjort lite ut av de sosiale variablene i de fleste studiene som vi har kategorisert som innlærerspråkstudier.

Men i en del oppgaver er det nettopp *møtet* mellom språk og kulturer som er i fokus. Denne typen studier vinner særlig terreng etter tusenårsskiftet, godt over halvparten (15 av 25 oppgaver) er skrevet i den siste perioden. Dette kan blant annet forklares med forskningsrådets store satsning på kulturstudier der andrespråksmiljøet ved Universitetet i Oslo på 1990-tallet fikk midler til *Kultur- og språkkontakt* (KUSK-prosjektet, jf. tabell 1). Tre av avhandlingene som vi tilskriver språk- og kulturkontaktlinjen, var i utgangspunktet – eller ble etter hvert – tilknyttet dette prosjektet (Aarsæther 2004, Svendsen 2004, Nilsen 2005) og to av hovedoppgavene fikk også denne tilknytningen (Bjugn 2001 og Engen 2001). Men også den første avhandlingen i vårt materiale, Kongslie (1988), handler om møte mellom kulturer, i dette tilfelle med datagrunnlag fra skjønnlitteraturen.

De andre studiene vi har plassert i denne kategorien, omhandler språkbruk og språkvalg og diverse temaer knyttet til flerspråklighet.

I noen av studiene er det særlig kodevekslingen som analyseres. Dette gjelder doktorgradsavhandlingene til Türker (2000) og Aarsæther (2004). Lanzas avhandling (Lanza 1990) handler om kodeveksling mellom engelsk og norsk hos barn som vokser opp i tospråklige familier (norske fedre, amerikanske mødre) i Norge.¹⁴ Denne avhandlingen bidro til økt interesse og ny innsikt i dette forskningsfeltet, også internasjonalt.

Studiene i denne kategorien dreier seg altså om to- eller flerspråks-situasjoner eller to- eller flerkulturelle situasjoner som inkluderer norsk. Derfor er det naturlig å inkludere studier av kontakten mellom norsk og nasjonale minoriteter i denne kategorien. Dette var temaet for den første hovedfagsoppgaven som hører hit. Junttila (1988) undersøkte språkvalg i et lokalsamfunn i Nord-Troms hvor mange familier hadde kvensk bakgrunn. Den første oppgaven som studerte *innvandrersfamiliers* språkbruk, var Berggreen (1991), der familiene var vietnamesere i Bergen. Denne oppgaven er del av et felles nordisk prosjekt (se Boyd mfl. red. 1994). Senere er språkvalget til vietnamesere i Trondheim (Berg 2003) og til russiske og filippinske kvinner i Finnmark (Bjugn 2001) blitt studert. Til sammen har sju hovedoppgaver og to avhandlinger (Guldal 1997 og Svendsen 2005) språkvalg som tema. Svendsen ser på norsk-filippinske tredjeklassingers språkvalg, språkferdigheter og flerspråklige sosialisering. Avhandlingens tittel «Så lenge vi forstår hverandre...» reflekterer sentrale funn, nemlig at barna tar i bruk flere språk og stiler i samtaler seg imellom, og at familiene deres framhever kommunikasjonen som viktigere enn valg av språk. Språkvalget til filippinere i Norge er også tema for Hvenekilde og Lanzas (2001) delprosjekt i KUSK. Foreldrenes språkvalg overfor barna kan delvis forklares ut fra sammensetningen av deres sosiale nettverk. Jo flere minoritetsmedlemmer i nettverket, jo mer bruk av minoritetsspråk. Vel så viktig er imidlertid foreldrenes språk-ideologiske overlegninger.

Lars Anders Kulbrandstad har også vært en aktiv forsker innenfor temaer som faller innenfor språk- og kulturkontaktlinjen. Han har blant annet utforsket språkbruksmønstre, språkholdninger og språkferdigheter blant tospråklige grunnskoleelever med iransk-norsk og vietnamesisk-norsk bakgrunn (Kulbrandstad 1997). I et senere prosjekt, *Kultur-møter og språklig bevissthet*, har han arbeidet med forestillinger om språk og språkforhold som vokser fram i møtet mellom majoritet og minoritet i det norske samfunnet (Kulbrandstad 2003, 2004, 2006).

Studier av kulturelle ytringer som navnevalg hos tospråklige familier (Reisæther 2001) inkluderes også i språk- og kulturkontaktlinjen.

Samtaleanalyse brukes som metode både i én avhandling (Aarsæther 2004) og i noen hovedoppgaver (Sickinghe 2005, Winsnes 2005).

Resultatet av språkkontakt mellom to språk er studert på ulike måter i fire hovedoppgaver og en avhandling. Türker (1993) finner norsk påvirkning i tyrkiske elevers morsmål i Oslo, og Lane (1999) ser på norsk påvirkning i en kvenskspråklig varietet i Finnmark. Skaaden (1998) ser i sin doktorgradsavhandling på norsk påvirkning på morsmålet til voksne serbokroater i Norge. I alle disse tre studiene er det altså S2-påvirkning på S1 som undersøkes. Sollid (2003) ser i sin avhandling på den nye dialekten i Nordreisa som oppsto ved at bygda gikk over fra å snakke kvensk til å snakke norsk. Deres norsk, som opprinnelig var deres andrespråk, ble grunnlaget for dialekten. Dette er altså S1-innflytelse på S2 som igjen blir til andres S1. Språkkontakt var også et sentralt tema i prosjektet *Språkmøter 1995–1998* ved Universitetet i Oslo, jf. artikkelsamlingen *Language encounters across time and space, studies in language contact* (Brendemoen mfl. red. 1999).

Aasheim (1995) undersøker i sin hovedfagsoppgave nyord i flerspråklig ungdomsmiljø i Oslo. Slike flerspråklige ungdomsmiljøer er også tema for det forskningsrådsfinansierte prosjektet *Utviklingsprosesser i urbane språkmiljøer* som startet i 2005. Forskerne har et særlig fokus på strukturelle og funksjonelle trekk ved det de kaller multietnolekter, som hvordan og hvorfor ungdommer tar i bruk en slik variant av norsk i samtaler seg imellom.

Den didaktiske linjen

Arbeidene vi har regnet som didaktiske, er studier som har som mål å utforske andrespråksundervisningens mål og innhold, begrunnelser, betingelser og praksiser, inklusiv vurdering og testing. I tillegg til slike arbeider med didaktiske formål kan andrespråksforskningen på generell basis sies å ha en tydeligere didaktisk dimensjon enn mange andre sammenliknbare fagområder. Fagmiljøet har i svært høy grad vektlagt kontakt med praksisfeltet. Det gjelder i Norge og i resten av Norden. Fokusskiftet fra undervisning til læring regnes som konstituerende for feltet. «This paper is written from the learning perspective,» understreker for eksempel Selinker (1974:31) i sin klassiker «Interlanguage». Et uttalt formål med å utforske andrespråklæringen har samtidig vært å bedre undervisningen (f.eks. Corder 1974, Larsen-Freeman og Long 1991, Hyltenstam og Lindberg 2004). I norsk sammenheng har vi allerede vært inne på at forskernes praksis-

tilknytning kan bidra til å forklare den relativt sterke interessen for morsmålsinnflytelse i innlærernes norsk. Selv om en slik motivasjon fra egen lærerbakgrunn nok var vanligere til å begynne med, finnes den fortsatt. I en hovedfagsoppgave fra 2003 finner vi for eksempel et kapittel som kalles «Beskrivelse av en reise: Fra lærerjobb til hovedoppgave» (Svaleng 2003). Etablerte forskere i faget har samtidig vært opptatt av å utnytte innsikt fra forskning til fornying av praksis. Fagfeltet kan dokumentere mange eksempler på dette. Golden og Hvenekildes *Prosjekt lærebokspråk* (1983) førte for eksempel til en opptattitet av arbeid med ordforråd på tvers av fag. Dette gjenfinner vi både i læremidler og i den første læreplanen i norsk som andrespråk – som satte følgende mål først: «gi elevene de muntlige og skriftlige ferdighetene de trenger for å kunne følge fagundervisningen på sitt eget alderstrinn når den blir gitt på norsk» (M87:188). Et annet eksempel har vi fra Lise Iversen Kulbrandstads avhandling om lesing på ungdomstrinnet (1996). Forskningsfokuset på lesing bidro til at andrespråkfaget i grunnskolen tidligere fikk et fokus på videreutvikling av lesing enn faget norsk (jf. L97, Kulbrandstad 1999).

I vår analyse av feltets hovedfags- og doktorgradavhandlinger har vi altså kategorisert fjorten hovedfagsoppgaver og tre doktorgradsavhandlinger som didaktiske. De fordeler seg i hovedsak på tre tematiske områder: evaluering-testing, læremiddelanalyse og klasseromsstudier.

Arbeider knyttet til evaluering og testing er den største gruppen. De fleste av disse arbeidene springer ut av miljøet rundt Norsk språktest ved Universitetet i Bergen. På slutten av 1980-tallet begynte man her å utvikle *Test i norsk høyere nivå* (Bergenstesten). Ved hjelp av denne kan man dokumentere det ferdighetsnivået i norsk som kreves for opptak til høyere utdanning. På 1990-tallet utviklet man i det samme miljøet *Språkprøve i norsk for innvandrere*, en prøve som skulle brukes ved avslutning av introduksjonskursene.¹⁵ Fire hovedfagsoppgaver (Arnesen 1992, Grimstad 1992, Netland 1994, Pedersen 1997) og ett doktorgradsarbeid (Carlsen 2003) er skrevet om disse prøvene. Det er først og fremst validitets- og reliabilitetsspørsmål som har stått i fokus. Ett særlig relevant spørsmål har vært å utforske sammenhengen mellom prestasjoner på testene og skoleeksamener som testene kan sies å tilsvare (se også Andersen og Hagen 1995). I Cecilie Carlsens avhandling er temaet evaluering av muntlige ferdigheter. Hun finner at både bruk av en vurderingsskala og trening av bedømmere med ulike kvalifikasjoner hadde effekt på validitets- og reliabilitetsskårene.

Læremiddelanalyser er en annen gruppe didaktiske studier. De har i høy grad vært gjennomført med et resepsjonsanalytisk fokus. Språket i en abc for voksne innvandrere er for eksempel analysert som et redskap i en alfabetiseringsprosess for voksne som må lære å lese på et språk de ikke kan (Bjorkavåg 1986). I en annen oppgave sammenliknes voksnes faktiske forståelse av bilder i tre ulike lærebokleksjoner med en teoribasert analyse av de samme leksjonene (Fæste 1997). Lærebøkens kulturformidlende rolle er vurdert ut ifra ulike syn på integreringsprosessen (Wessel 1995) og et dataprogram som redskap i språkopplæringen utforskes av Bertling (1998). Doktorgradsavhandlingen til Anne Hvenekilde (1992) handler om abc-er og lesebøker til bruk i norskopplæringen blant innvandrere i USA, men her trekkes også paralleller til den dagsaktuelle situasjonen for innvandrere i Norge. Et prosjekt om vurdering av læremidler med fokus på flerkulturelle perspektiver i regi av Høgskolen i Vestfold er nylig avsluttet (Aamotsbakken mfl. 2005).

Blant hovedfagsoppgavene og doktorgradsarbeidene er det få klasseromsstudier. Det sentrale arbeidet er Rita Hvistendahls doktorgradsavhandling (2000) der hun som forskende lærer studerer klassens arbeid med norsk litteratur som bidrag til fire ungdommers sosialiseringsprosess. I rapporten fra konsensuskonferansen i 1996 er det enighet om at klasseromsforskning er et område som bør styrkes (Hyltenstam mfl. 1996). Ti år senere kan vi konstatere at andrespråksforskningen ikke har lyktes særlig godt med å følge opp denne utfordringen. Det finnes noen unntak. For eksempel er Bezemer mfl. 2004, dvs. rapporten fra det norsk-nederlandske prosjektet omtalt i tabell 1, en sammenliknende klasseromsstudie av andrespråksopplæring i de to landene. Özerk (2003) inneholder blant annet klasseromsstudier med søkelys på bruk av norsk som læringsredskap på tvers av fag.

Innenfor den didaktiske andrespråksforskningen kan vi konstatere at hovedfags- og doktorgradsarbeider bare er en liten del av den relevante forskningen. I tillegg kan nevnes læreplanforskningen og analyser av begrunnelsene for å gjennomføre andrespråksopplæringen som et eget skolefag (f.eks. Kulbrandstad L.I. 1999, 2005). Det er dessuten gitt ut fire forskningsbaserte artikkelsamlinger med andrespråksdidaktisk fokus (Bjorkavåg mfl. red. 1990, Svanes mfl. 1993, Hagen og Tenfjord red. 1999, Selj mfl. red. 2004), og det er også flere eksempler på lærebøker for norskopplæringen som er basert på funn fra forskningen. Dessuten finnes viktige didaktiske bidrag innenfor de pedagogiske fagene.

Avslutning

I løpet av tjuefem år har andrespråksforskningen i Norge gått fra å være et forskningsfelt preget av spredte enkeltinnsatser til å være et felt preget av mange felles løft. Vi har gitt eksempel på de felles løftene som kjennetegnet den første vektperioden fra midten av 1990-tallet. Trenden vi så der, med større flerfaglige eksternt finansierte prosjekter, har senere blitt forsterket. Det skyldes blant annet strategiske valg innenfor norsk forskningspolitikk der man har satset på å tildele midler til samarbeidende miljøer. Sentrale nyere større forskningsrådsfinansierte prosjekter der kompetanse i norsk som andrespråk inngår, er: *Den nye norsken* (Universitetet i Bergen), *Språkmøter – språklig interferens i det multikulturelle Norge* (NTNU), *Lærerutdanning som flerkulturell nasjonsbygging* (Høgskolen i Hedmark), *Utviklingsprosesser i urbane språkmiljøer* (Universitetene i Oslo, Bergen og NTNU).

Samtidig som andrespråksforskere mer enn tidligere bidrar i større tverrfaglige prosjekter, har behovet for å konsolidere andrespråksforskningen som eget felt blitt sterkere. Det ser vi gjennom formaliseringen av forskernettverket, etablering av egen konferanserekke, oppgradering av tidsskriftet *NOA* (til fagfellebedømt og utgitt på forlag) og et aktivt bidrag i det nordiske samarbeidet, blant annet omkring etableringen av *NORDAND*.

I analysen har vi sett at det særlig er språk- og kulturmøteperspektivene som er styrket de siste årene. Det skyldes først og fremst at flere av de større forskningsrådsfinansierte paraplyprosjektene har hatt slike temaer. En fersk evaluering av norsk lærerutdanning understreker betydningen av at lærerutdanningen tydeligere må forskningsbaseres, og dessuten at det flerkulturelle perspektivet må styrkes (NOKUT 2006). En utredning om framtidens norskfag peker i samme retning, men med et fokus på styrking av andrespråksperspektiver (Arbeidsgruppa for framtidens norskfag 2006). I oppfølgingen av disse utredningene ligger en mulighet for å styrke den didaktiske forskningen. Når det gjelder forskning på innlærerspråket, ligger det interessante nye muligheter gjennom prosjektet ASK (Andrespråkskorpus) ved Universitetet i Bergen. I dette elektronisk søkbare korpuset kan man koble språkdata med persondata. Korpuset gir nye muligheter både til kvantitative og eksplorative studier og dermed til å teste tidligere hypoteser og generere nye (Tenfjord 2004).

Ett karakteristisk trekk ved forskningsfeltet har altså vært at de fleste forskerne har erfaring fra læreryrket. Nå som feltet er mer etablert både som studie- og forskningsfag, opplever vi også mer av den vanlige rekrutteringsmåten, dvs. at interessen vekkes gjennom studier

og ikke primært av praksis. I innledningen til én av de nyeste hovedfagsoppgavene beskrives dette slik: «Dei fleste av oss har fatta interesse for andrespråkslæringa før me i det heile tatt har møtt den didaktiske delen av fagområdet» (Helland 2005:7). Dagens forskerrekutter kan plassere seg i en fagtradisjon i dialog med tidligere andrespråksforskning og de utdanner seg i mer etablerte fagmiljøer. Selv om rekrutteringen til andrespråksforskningen nå er mer lik rekrutteringen i andre fag, mener vi det likevel er avgjørende å videreutvikle én av fagfeltets identiteter og styrker, nemlig nærheten til praksisfeltet. Innenfor academia er det i dag et generelt press både mot spissing av fagkompetansen og mot tverrfaglig samarbeid. Sammenliknet med den internasjonale forskningen har den norske andrespråksforskningen større innslag av tverrfaglighet. En forklaring på det er at i et lite land må de som arbeider med å utforske det samme fenomenet, være i dialog selv om de utnytter ulike teorier og metoder. Samtidig som veksten i feltet gir rom for tydeligere etablering av underdisipliner, ligger det en styrke i å møte de andre perspektivene gjennom samarbeid.

Om artikkelforfatterne

Anne Golden er førsteamanuensis i norsk som andrespråk ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo. Kontaktadresse: anne.golden@iln.uio.no

Lise Iversen Kulbrandstad er professor i norskdidaktikk ved Høgskolen i Hedmark. Kontaktadresse: lise.kulbrandstad@hihm.no

Kari Tenfjord er førsteamanuensis i norsk som andrespråk ved Nordisk institutt, Universitetet i Bergen. Kontaktadresse: kari.tenfjord@nor.uib.no

Noter

- ¹ Det kursiverte årstallet i litteraturhenvisningen markerer at referansen ikke finnes i litteraturlista, men i vedlegget, som inneholder en kronlogisk oversikt over alle hovedfagsoppgavene og doktorgradavhandlingene i materialet.
- ² Prosjektet *Norsk som andrespråk – en faghistorisk studie* (2004–2006) er et samarbeid mellom de tre artikkelforfatterne. Prosjektet har vært finansiert av Høgskolen i Hedmark, Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.
- ³ Se <http://ask.bibsys.no>
- ⁴ Se www.nordbas.org
- ⁵ Se www.bologna-bergen2005.no
- ⁶ I Norge omfatter mange av språkfagene studier i både språk og litteratur. Vi har funnet arbeider som vi har klassifisert som norsk som andrespråk, innenfor følgende språkfag: nordisk språk og litteratur, norskdidaktikk, norsk som andrespråk, lingvistikk, anvendt lingvistikk og engelsk språk og litteratur.

- ⁷ Tallene fra SSB viser at antallet studenter på høyere gradsnivå ved norske universiteter og høyskoler økte fra 4100 studieåret 90–91 til 6900 studieåret 00–01. Antallet gjennomførte doktorgrader økte fra 400 til 600.
- ⁸ I 1997 var det for eksempel registrert rundt 30 000 minoritetselever i grunnskolen, dvs. 6 % av alle elever. Ti år tidligere var tilsvarende tall 11 600 elever som utgjorde 2 % av alle elevene (www.ssb.no).
- ⁹ Barn fra språklige minoriteter ble omtalt i *Rammeplan for barnehagen* fra 1996. Det ble innført ny læreplan i norsk som andrespråk for språklige minoriteter i grunnskolen reform-97 (den første planen ble innført i 1987), mens elever i videregående skole hadde fått mulighet til å velge en andrespråksplan gjennom reform-94. Også voksenopplæringen ble reformert i den perioden. I 1997 vedtok Stortinget at alle skulle ha rett til opplæring til de hadde nådd et visst nivå i norskopplæringen. Året etter kom en ny plan for opplæringen. Andrespråksopplæring for ulike elevgrupper i perioden 1995–1999 er beskrevet i ulike artikler i Hagen og Tenfjord (red.) 1999.
- ¹⁰ Andersen (1985) er inkludert i innlærerlinjen selv om hovedfokus er språksystemene i thai og norsk. Innlærerspråk trekkes imidlertid også inn i analysen hennes.
- ¹¹ I to oppgaver har fokus vært på flere språknivåer. Derfor blir det samlede antallet analyser 51.
- ¹² EKVALA-prosjektet undersøkte om det var samsvar mellom ulike inngangsveier til høyere utdanning, dvs. om det var samsvar mellom karakternivået på norsk for utenlandske studenter trinn 3, resultatene på norsk språktest og fra videregående skole.
- ¹³ Se <http://decentius.aksis.uib.no/corpus/askdemo-home.xml>
- ¹⁴ Denne avhandlingen er ellers ikke regnet med i vår optelling fordi den er levert inn ved et amerikansk universitet (Georgetown).
- ¹⁵ Fra 2005 er denne språkprøven erstattet med *Norskprøve 2 og 3 for voksne innvandrere*. Disse prøvene er utviklet i tråd med språknivåene slik de er beskrevet i Common European Framework, tilsvarende henholdsvis nivå A2 og B1. Se <http://www.fu.no/Norsk/spraktest.htm>

Litteratur

- Andenæs, Ellen 1984a: Norsk som andrespråk: bakgrunn, forskning og forskningsbehov. S. 61–79. I: Hyltenstam, Kenneth og Katrin Maandi (red.): *Nordens språk som målspråk – Forskning og undervisning*. Stockholm: Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet.
- Andenæs, Ellen 1984b: Målspråk, fremmedspråk, andrespråk – samme eller ulike fag? I: *Kontaktblad for norsk som fremmedspråk i Norge* nr. 1, Oslo: Informasjonssenteret for språkundervisning.
- Andenæs, Ellen 1984c: Vietnamesisk og norsk språkstruktur. S. 176–195. I: Hvenekilde Anne og Else Ryen (red.) 1984.
- Andersen, Reidun Oanes og Jon Erik Hagen 1995: EKVALA-rapporten. S. 87–117. I: *NOA nr. 18*.
- Arbeidsgruppa for framtidens norskfag 2006: *Framtidens norskfag. Språk og kultur i eit fleirkulturelt samfunn*. Oslo: Utdanningsdirektoratet. www.utdanningsdirektoratet.no
- Bhat, Darbhe Narayana Shankara 1999: *The Prominence of Tense, Aspect and Mood*. Amsterdam: John Benjamins.

- Berggreen, Harald og Kari Tenfjord 1999: *Andrespråkslæring*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Bezemer, Jeff, Sjaak Kroon, Lutine de Wal Pastoor, Else Ryen og Astri Heen Wold 2004: *Language Teaching and Learning in a Multicultural Context. Case Studies from Primary Education in the Netherlands and Norway*. Oslo: Novus forlag.
- Bjørkavåg, Lise Iversen, Anne Hvenekilde og Else Ryen (red.) 1991: «Men hva betyr det, lærer?» *Norsk som andrespråk. Fagdidaktiske bidrag*. Oslo: LNU/Cappelen.
- Block, David 2003: *The Social Turn in Second Language Acquisition*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Boyd, Sally, Anne Holmen og Jens Normann Jørgensen (red.) 1994: *Sprogbrug og sprogvalg blandt indvandrere i Norden*, København, Danmarks Lær-erhøjskole: Københavnstudier i tosprogethed, bind 23 og 24.
- Brendemoen, Bernt, Elizabeth Lanza og Else Ryen (red.) 1999: *Language encounters across time and space: studies in language contact*. Oslo: Novus forlag.
- Bruland, Johan, Nguyen Thien Co og Øivin og Andersen 1979: *Norsk-vietnamesisk kontrastiv grammatikk*. Fri-undervisningens forlag.
- Chomsky, Noam 1959: Reviw of B.F. Skinner 'Verbal Behavior'. *Language* 35, 26–58.
- Corder, S. Pit 1974/1967: The Signifi-cance of Learners' Errors. I J.C. Richards (red.) 1974: *Error Analysis*. London: Longman.
- Doughty Catherine J. og Michael H. Long 2003: The Scope of Inquiry and Goals of SLA. S. 3–16. I: Doughty Catherine.J. og Michael.H. Long (red.) 2003.
- Doughty, Catherine J. og Michael H. Long (red.) 2003: *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Dulay, Heidi og Marina K. Burt 1974: Natural Sequences in Child Second Language Acquisition. I *Language Learning* 24, 1.
- Eckman, Fred R. 1977: Markedness and the contrastive analysis hypoth-esis. S. 315–330. I: *Language Learn-ing* 27.
- Ellis, Rod 1994: *The study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Engen, Thor Ola, Lars Anders Kul-brandstad og Sigrun Sand 1996: *Til keiseren hva keiserens er? Om minori-tetselevenenes utdanningsstrategier og skoleprestasjoner. Sluttrapport fra prosjektet «Minoritetselevers skole-prestasjoner»*. Vallset: Oplandske Bokforlag.
- Engen, Tor Ola og Lars Anders Kul-brandstad 1998: *Tospråklighet og minoritetsundervisning*. Oslo: Ad Notam Gyldendal [2.utg. 2004: *Tospråklighet, minoritetsspråk og minoritetsundervisning*].
- Firth, Alan og Johannes Wagner 1997: On discourse, communication, and (some) fundamental concepts in SLA research. S. 286–300 i *Modern Language Journal*. 82(3).
- Færch, Claus og Gabrielle Kasper 1987: Perspectives on Language Transfer, S. 111–136. I: *Applied Lin-guistics* 8,2.
- Gass, Susan M. og Larry Selinker 1992: *Language Transfer in Language Learning*. Revidert utgave. Amster-dam: John Benjamins.
- Golden, Anne 1998: *Ord, ordforråd og ordlæring*. Oslo: Ad Notam Gylden-dal [2. utg. 2003].
- Givón, Talmy 1979: *On Understanding Grammar*. New York: Academic Press.
- Golden, Anne og Anne Hvenekilde 1983: *Rapport fra prosjektet LÆRE-BOKSPRÅK*. Oslo: Senteret for språkpedagogikk, Universitetet i Oslo.

- Golden, Anne og Anne Hvenekilde (red.) 1994: *Rapport fra Det andre forskersymposiet om Nordens språk som andrespråk i Oslo den 19.–20. mars 1993*. Oslo: Avdeling for norsk som andrespråk, Institutt for lingvistiske fag, Universitetet i Oslo.
- Golden, Anne, Kirsti MacDonald og Else Ryen 1988: *Norsk som fremmedspråk. Grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget [2. utg. 1998].
- Golden, Anne, Kirsti Mac Donald, Bjørg Michalsen og Else Ryen 1990: *Hva er vanskelig i grammatikken? Sentrale emner i norsk som andrespråk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, Jon Erik 1992: Feilinvetering, overinvetering og underinvetering. S. 27–38 i NOA nr. 15.
- Hagen, Jon Erik 1994: Andrespråksforskning i Norge. S. 62–72. I: Golden, Anne og Anne Hvenekilde (red.) 1994.
- Hagen, Jon Erik 1999: *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag.
- Hagen, Jon Erik og Kari Tenfjord (red.) 1999: *Andrespråksundervisning. Teori og praksis*. Oslo: Ad Notam. Gyldendal.
- Hellekjær, Glenn-Ole 2005: *The acid test: does upper secondary EFL instruction effectively prepare Norwegian students for the reading of English textbooks at colleges and universities*. Dr.art.-avhandling, Universitetet i Oslo. Oslo: Unipub, Acta Humaniora nr. 240.
- Holmen, Anne 2003: Forord. S. 7–15
- Holmen, Anne, Esther Glahn og Hanne Ruus (red.): *Veje til dansk. Forskning i sprog og sprogtilegnelse*. Akademisk Forlag.
- Husby, Olaf 1999: *En kort innføring i ALBANSK*. Trondheim: Tapir.
- Husby, Olaf og Marit Helene Kløve 1999: *Andrespråksfonologi. Teori og metode*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hvenekilde, Anne (red.) 1980: *Mellom to språk. 4 kontrastive studier for lærere*. Oslo: Cappelen.
- Hvenekilde, Anne 1985a: Ordformer i norske stiler skrevet av tyrkiske og vietnamesiske elever. S. 17–74. I: NOA nr. 1. Oslo: Institutt for norsk som fremmedspråk. Universitetet i Oslo.
- Hvenekilde, Anne 1985b: *Norsk mellomspråk. 48 språkprøver*. Oslo: Institutt for studiet av norsk som fremmedspråk, Universitetet i Oslo.
- Hvenekilde, Anne 1987: Feil i vokalgrafemer i norske stiler skrevet av elever med aranisk og berberisk som morsmål. S. 1–29. I: NOA nr. 5. Oslo: Institutt for norsk som fremmedspråk. Universitetet i Oslo.
- Hvenekilde, Anne 1990: Utviklingen av fagområdet norsk som andrespråk. S. 84–104. I: Tingbjörn, Gunnar (red.): *Andra symposiet om svenska som andraspråk i Göteborg 1989*. Stockholm: Skriptor Förlag.
- Hvenekilde, Anne 1991: Norsk som andrespråk – nye prosjekter. S. 27–48. I: Axelsson, Monica og Åke Viberg (red.): *Första forskarsymposiet om Nordens språk som andraspråk* Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms Universitet.
- Hvenekilde, Anne og Else Ryen (red.) 1984: «Kan jeg få ordene dine, lærer?» Artikler om norsk som andrespråk, språkfunksjoner, tospråklighet, tokulturell undervisning m.m. Oslo: LNU/Cappelen.
- Hvenekilde, Anne, Vigdis Alver, Elisabeth Bergander, Vigdis Lahaug og Kari Midttun 1996: *Alfa og omega. Om alfabetiseringsundervisning for voksne fra språklige minoriteter*. Oslo: Novus forlag.
- Hvenekilde, Anne og Jacomine Nortier (red.) 2001: *Meetings at the crossroads. Studies of multilingualism and multiculturalism in Oslo and Utrecht*. Oslo: Novus forlag.

- Hvenekilde, Anne og Elizabeth Lanza 2001: Applying social network analysis to the Filipino community in Oslo. I: Hvenekilde, A. og J. Nortier (red.) 2001.
- Hyltenstam, Kenneth, Ottar Brox, Thor Ola Engen og Anne Hvenekilde 1996: *Tilpasset språkopplæring for minoritets elever. Rapport fra konsensuskonferanse*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Hyltenstam, Kenneth og Inger Lindberg 2004: Förord. S. 11–22. I: Hyltenstam, K. og I. Lindberg (red.): *Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Kalin, Maija og Sirkku Latomaa (red.) 1995: *Nordens språk som andraspråk 3. Tredje forskarsymposiet i Jyväskylä 24.–25.3.1995*. Jyväskylä: Jyväskylä Universitet Högskolornas språksentral.
- Kellerman, Eric 1995: Crosslinguistic influence: transfer to nowhere? S. 125–50. I: *Annual Review of Applied Linguistics*, 15.
- Kongslie, Ingeborg 2002: Dei nye stemmene i norsk samtidslitteratur. Innvandrarlitteratur i Norge. S. 174–190. I: *Norsk litterær årbok*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Knudsen, Jan Sverre 2004: *Those that fly without wings. Music and dance in a Chilean immigrant community*. Dr.art.-avhandling, Universitetet i Oslo. Unipub: Acta Humaniora 194.
- Kulbrandstad, Lars Anders 1997: *Språkportretter. Studier av tolv minoritets elevers språkbruksmønstre, språkholdninger og språkferdigheter*. Vallset: Oplandske Bokforlag.
- Kulbrandstad, Lars Anders 2003: Etnolekter – hva er det? S. 5–13 i *Norsk læreren*. Bergen: LNU/Fagbokforlaget.
- Kulbrandstad, Lars Anders 2004: «Kebabnorsk», «perkerdansk» og «gebrokken». Ord om innvanderes måte å snakke majoritetsspråket på. S. 114–136. I: Sandøy, Helge, Endre Brunstad, Jon Erik Hagen og Kari Tenfjord (red.): *Den fleirspråklege utfordringa*. Oslo: Novus forlag.
- Kulbrandstad, Lars Anders 2006: Det va' jo norsk da, men det va'kje norsk. Ungdommer møter aksentpreget norsk. I: Sandøy, Helge og Kari Tenfjord (red.): *Den nye norsken? Nokre peilepunkt under globaliseringa*. Oslo: Novus forlag.
- Kulbrandstad, Lise Iversen 1999: Norsk for språklige minoriteter i grunnskolen. S. 59–125. I: Hagen, Jon Erik og Kari Tenfjord (red.) 1999.
- Kulbrandstad, Lise Iversen 2005: *Rom for andrespråk – Perspektiver fra klasseromsforskning*. S. 5–39. I: NOA nr. 1–2, Oslo: Novus forlag.
- Kulbrandstad, Lise Iversen, Gunhild Tveit Randen og Lars Anders Kulbrandstad (red.) 2004: *Den første forskningskonferansen om norsk som andrespråk. Sammendrag av konferanseinnlegg og program*. Notatserien 6-04. Elverum: Høgskolen i Hedmark, http://fulltekst.bibsys.no/hihm/notat/2004/06/not06_2004.pdf
- L97: *Læreplanverket for den tiårige grunnskolen*. 1996 Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter og *Læreplan i norsk som andrespråk for språklige minoriteter*. 1998 Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.
- Lado, Robert 1957: *Linguistics Across Cultures*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Lanza, Elisabeth 1990: *Language Mixing in Infant Bilingualism: A Sociolinguistic Perspective*, Washington D.C.: Georgetown University.
- Larsen-Freeman, Diane og Michael H. Long 1991: *An Introduction to Second Language Acquisition Research*. London: Longman.
- M87: *Mønsterplan for grunnskolen*. Oslo: KUF og Aschehoug.

- Møller, Janus, Pia Quist, Anne Holmen og J.N. Jørgensen (red.) 1998: *Nordiske språk som andetsprog*. København: Københavnerstudier i tosprøgethed.
- Norges forskningsråd 1996: *Migrasjonsforskning i Norge 1993–1996. Prosjektkatalog*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Nistov, Ingvild 1991: Mellomspråk og morskål. Ei longitudinell undersøkning av trekk i norske mellomspråkstekstar skrivne av fire tyrkiske elevar. NOA nr. 13. Oslo: Institutt for lingvistik og filosofi, Universitetet i Oslo.
- NOKUT 2006: *Evaluering av allmennlærerutdanningen i Norge 2006. Del 1: Hovedrapport*. www.nokut.no
- Norberg, Perly Folstad 2000: *Pedagogisk utviklingsarbeid innenfor norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere*. Trondheim: Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt.
- Odlin, Terence 2003: Cross-Linguistic Influence. S. 436–486 I: Doughty, Catherine J. og Michael H. Long (red.) 2003.
- Rismark, Marit 2000: *Klasseromsstudie fra B-løp innenfor norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere*. Trondheim: Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt.
- Rosén, Victoria 1999: *Vietnamesisk. En kontrastiv og typologisk introduksjon*. Trondheim: Tapir.
- Ryen, Else, Astri Heen Wold og Lutine de Wal Pastoor 2005: «Det er egen tolkning, ikke direkte regler.» Kasusstudier av minoritetsspråklige elevers morsmålsopplæring og bruk av morskål ved tre grunnskoler. S. 39–67 I: NOA nr. 1–2, 2005. Oslo: Novus forlag.
- Sato, Charlene J. 1990: *The Syntax of Conversation in Interlanguage Development*. Gunter Narr verlag Tübingen.
- Selinker, Larry 1974/1972: *Interlanguage*. I: J.C. Richards (red.) 1974: *Error Analysis*. London: Longman.
- Selj, Elisabeth, Else Ryen og Inger Lindberg (red.) 2004: *Med språklige minoriteter i klassen. Andre-språklæring og andrespråksundervisning*. Oslo: Cappelen.
- Slobin, Dan I. 1996: From «Thought and Language» to «Thinking for Speaking». I: Gumperz John J. & Stephen C. Levinson (red.): *Rethinking linguistic relativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Statistisk sentralbyrå 2002: *Nesten 32 000 kandidater uteksaminert. Utdanningsstatistikk. Kandidater 2000/2001*, www.ssb.no
- Steen-Olsen, Tove 2000: *Ressurser og vilkår innen norskopplæring for voksne innvandrere*. Trondheim: Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt.
- Svanes, Bjørg, Jon Erik Hagen, Gerd Manne, Arne S. Svindland og Olaf Husby 1993: *Et terskelnivå for norsk*. Oslo: Cappelen.
- Tenfjord, Kari 1993: «Anything goes» i jakten på et paradigme i andrespråksforskningen? S. 92–122. I: Gilje, Nils og Oddvar Storebø (red.): *Vitenskapsteori og lingvistik*. Bergen: Ariadne.
- Tenfjord, Kari 1998: Metodiske problemer i studiet av morsmålspåvirkning i andrespråkstilegnelse. S. 27–49 i *Nordica Bergensia* Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Tenfjord, Kari 2004: ASK – A Computer learner Corpus. I: Peter Juel Henriksen (red.): *CALL for the Nordic Languages*. Copenhagen Studies in Language 30. København: Samfundslitteratur.
- Todal, Jon 1998: *Opplæringa i samisk som andrespråk: ei undersøkning av vilkåra for å lære samisk i grunnskolen*. SA-rapport 7-98. Guoavdageaidnu/Kautokeino: Sámi allaskuvla/Samisk høgskole.

- Todal, Jon 2004: «Det lappiske Tunge-
maal til at forstaa». Ei vurdering av
andrespråkfaget som reiskap for
språkleg vitalisering. S. 220–235. I:
Solstad, Karl Johan og Thor Ola
Engen (red.): *En likeverdig skole for
alle? Om enhet og mangfold i skolen*.
Oslo: Universitetsforlaget.
- Uri, Helene 2001: Genusmarkering og
hemmelighetskremmeri. S. 30–45. I:
Golden, Anne og Helene Uri (red.):
*Andrespråk. Tospråklighet. Norsk.
Festskrift til Anne Hvenekilde*. Oslo:
Unipub forlag.
- Viberg, Åke 1984: Forskning kring
svenska som målspråk: grammatikk
och ordförråd. S. 3–46. I: Hyltens-
tam, Kenneth og Katrin Maandi
(red.): *Nordens språk som målspråk –
Forskning og undervisning*. Stock-
holm: Institutionen för lingvistik,
Stockholms universitet.
- Wardhaugh, Ronald 1976: The Con-
trastive Analysis Hypothesis. *TESOL
Quarterly* 4, 123–130.
- Wold, Astri Heen 2004: Utvikling av
ordforråd med fokus på norsk som
andrespråk. S. 97–124. I: Selj mfl.
red. 2004.
- Özerk, Kamil 2003: *Sampedagogikk*.
Vallset: Oplandske Bokforlag.
- Aambø, Reidun (red.) 1998: *Litteratur-
møte. Artiklar om bruk av litterære
tekstar i undervisninga for studentar
og elevar med anna morsmål enn
norsk*. Oslo: LNU/ Cappelen.
- Aamotsbakken, Bente, Norunn Aske-
land, Eva Maagerø, Dagrund Skjel-
bred og Anne Charlotte Torvatn
2005: *Vurdering av læremidler med
fokus på flerkulturelt perspektiv*. Rap-
port 2-05. Tønsberg: Høgskolen i
Vestfold.

Vedlegg

Norsk som andrespråk. Hovedfagsoppgaver og doktorgradsavhandlinger 1980–2005

Forkortelser

UiO = Universitetet i Oslo
 UiB = Universitetet i Bergen
 NTNU = Norges tekniske, naturvitenskapelige universitet, Trondheim
 UiT = Universitetet i Tromsø

[IS] = Innlærerspråklinjen
 [SKK] = Språk- og kulturkontaktlinjen
 [DID] = Didaktikklinjen

Hovedfagsoppgaver

- 1980 Andenæs, Ellen & Anne Golden: Norsk som fremmedspråk – en sammenliknende analyse av trekk ved skriftlig norsk hos arabiske, pakistanske og tyrkiske elever i Oslo-skolen. UiO. [IS]
- 1983 Frøili, Jorun & Bernt Erik Heid: «Jeg vil gjerne fortelle mye mer. Men jeg må beklage, fordi jeg har ikke mye ord.» Om ordforråd og tekstbinding i norsk mellomspråk. UiO. [IS]
- 1983 Tenfjord, Kari: Systematisk variert tilfeldig. Ein kontrastiv analyse av mellomspråket til ei gruppe vietnamesiske ungdomar. UiB. [IS]
- 1985 Andersen, Hilde Thai – norsk kontrastiv fonologisk analyse med henblikk på undervisning i norsk som andrespråk. UiO. [IS]
- 1985 Klove, Marit Helene: HEISAN: en kontrastiv fonologisk analyse av norsk og kantonesisk – med særlig vekt på CVC-ord. UiB. [IS]
- 1986 Bjørkavåg, Lise Iversen: Grunnleggende lese- og skriveopplæring for voksne innvandrere, belyst ved en analyse av språket i abc-en *Første bok på norsk*. UiO. [DID]
- 1988 Bakkejord, Liv Jorunn: Kommunikasjonsstrategier i dialog mellom innfødt språkbruker og språkinnlærer. En analyse av norsk mellomspråk. UiO. [IS]
- 1988 Junttila, Jorid H: Språkval og språkbruk på Skibotn. Kven blir forstått av kven? UiT. [SKK]
- 1988 Mangerud, Turid: Analyse av tyrkiske grunnskoleelevers norske mellomspråk. UiO. [IS]

- 1989 Nistov, Ingvild: Mellomspråk og morsmål. Ei longitudinell undersøkning av KA-trekk i norske mellomspråkstekstar skrivne av fire tyrkiske elevar. UiO. [IS]
- 1989 Ree, Nils Arne: Inn gjennom øret og ut gjennom pennen. Om bruk av diktat som evalueringsgrunnlag for andrespråkskompetanse hos en gruppe voksne chilenerne. UiB. [IS]
- 1990 Eilertsen, Sigrun: Konsonantgrupper – en barriere. En undersøkelse av uttalen av konsonantgrupper hos vietnamesere som lærer norsk. UiB. [IS]
- 1990 Hilditch, Grethe: Tidssignaler en analyse av en gruppe iraneres norske mellomspråk. UiO. [IS]
- 1991 Berggreen, Harald: Variasjonsmonster i rapportert bruk av vietnamesisk og norsk. En sosiolingvistisk studie av vietnamesiske husstander i Bergen. UiB. [SKK]
- 1992 Arnesen, Helga: Fagplan og eksamensformer. Innhold og vurderingsformer i *Alternativ plan for fremmedspråklige i studieretning for allmenne fag*. UiO. [DID]
- 1992 Grimstad, Birgitte: En ekvivalering av mellomnivåtesten og avgangsprøven, våren 1992. UiB. [DID]
- 1993 Lie, Linda: Nominalfraser i norsk mellomspråk. UiO. [IS]
- 1993 Türker, Emel: A sociolinguistic study of second generation immigrant Turkish in Norway. UiO. [SKK]
- 1994 Brautaset, Anne: Inversjon i norsk mellomspråk. En undersøkelse av stiler skrevet av innlærere med norsk som andrespråk. UiT. [IS]
- 1994 Dregelid, Karen Margrete: Samtalen – en måte å lære på – en måte å evaluere på. Utvikling av dialogferdigheter i elev-lærerdialo-ger i norsk som andrespråk. UiB. [IS]
- 1994 Netland, Lillian: Hva er en god prøve? En ekvivalering og en validisering av Test i norsk for fremmedspråklige, høyere nivå og eksamen i norsk etter alternativ plan for fremmedspråklige elever i studieretning for allmenne fag. UiB. [DID]
- 1995 Alver, Vigdis: Mål og muligheter i alfabetiseringsundervisningen for fremmedspråklige voksne. UiB. [DID]
- 1995 Lervik, Unni: Utvikling mot lengre og mer komplekse ytringer. En undersøkelse av andrespråkstilegnelse i et kognitivt og funksjonelt perspektiv. UiO. [IS]
- 1995 Lovaas, Kari Bratland: Logiske relasjoner: tekstlingvistisk analyse av referat skrevet av to fremmedspråklige studentgrupper med utgangspunkt i henholdsvis foredrag og intervju som forelegg. UiO. [IS]
- 1995 Nilsen, Anne Birgitta: En analyse av politiavhør i et interkulturelt perspektiv: Påvirker deltagernes kultur asylavhøret? UiO. [SKK]
- 1995 Salomonsen, Lisbeth Elene: Pro-drop-parameteren & det-setningene. En undersøkelse av det-setningenes rolle ved fastsettingen av minusverdien på parameteren. UiB. [IS]
- 1995 Toledo, Cecilie Carlsen: Subjektløshet og underinversjon i spanskspråklige elevers norske mellomspråk. En tilnærming til spørsmålet om UGs rolle i voksen andrespråkstilegnelse. UiB. [IS]
- 1995 Wessel, Anne Margrethe: Lær å bo i Norge! Gerd Mannes Bo i Norge. Kulturformidling, metode og språksyn i andrespråksundervisningen. UiB. [DID]
- 1995 Øynes, Anita: Talemål i undervisninga av norsk som andrespråk. En sosiolingvistisk individstudie. NTNU. [SKK]

- 1995 Aasheim, Stine Cecilie: «Kebabnorsk». Framandspråkleg påverknad på ungdomsspråket i Oslo. UiO. [SKK]
- 1996 Fredriksen, Catharina: Språktester for spesielle formål. Analyse og drøfting av tester i norsk for fremmedspråklige sykepleiere og hjelpepleiere. UiO. [DID]
- 1996 Lahaug, Vigdis: En begynnelse: Utviklingen av muntlige ferdigheter og leseferdigheter hos fem pakistanske kvinner på alfabetiseringskurs for voksne fra språklige minoriteter. UiO. [IS]
- 1996 Moe, Eli: Språkutvikling og språktame. Ein studie av sammenhengen mellom syntaktisk utviklingsnivå og generell språktame hjå vaksne framandspråklege med nokre års skolebakgrunn frå Norge. UiB. [IS]
- 1996 Nilsen, Gölin Kaurin: «Å reise på en annen måte». Om den kommunikative undervisningsmetodens tanker, ideer og mål – og dermed praktiske handlemåter. UiB. [DID]
- 1996 Svendsen, Bente Ailin: Adjektiv i norsk som andrespråk: en frekvensbasert leksikalsk-semantisk tverrsnittsstudie av adjektivtilegning hos voksne innlærere. UiO. [IS]
- 1997 Fæste, Helene: Resepsjon og produksjon av bilde og verbalspråklig tekst i lærebøker for fremmedspråklige. UiO [DID]
- 1997 Hovland, Ole Stian: «Verb + partikkel». Andrespråkselevar sin bruk av ein særeigen verbkonstruksjon i norsk: ei forebuande undersøking og det teoretiske grunnlaget. UiB. [IS]
- 1997 Høyte, Tore: Tekstkoherens og tekstkvalitet. Ein koherensanalyse av skriftlege tekstar skrivne av både framandspråklege og norske elevar. UiB. [IS]
- 1997 Jager, Trees Hil de: Blir du med på kino i kveld? Krysskulturell variasjon i realisasjonen av språkhandlinga «å avslå ein invitasjon». UiB. [IS]
- 1997 Leikvoll, Ruth Steinberg: Voksne fremmedspråklige informanters mestring av det norske fortidssystemet. En longitudinell undersøkelse. UiO. [IS]
- 1997 McGhie, Marit Ruud: Andrespråkstalemål – en komparativ studie. Syntaktiske konstruksjonsfeil i talemål hos avanserte andrespråksbrukere. En sammenlikning med TAUS-materialets resultater. UiO. [IS]
- 1997 Palm, Kirsten: Argumenterende skrivning. En analyse av førstespråkstekster og andrespråkstekster fra videregående skole. UiO. [IS]
- 1997 Pedersen, Jørn: Kva måler språkprøven? Ein sving i ein valideringsspiral. UiB. [DID]
- 1998 Bertling, Ellen: Blir dørene åpnet? Analyse av et databasert øvingsprogram i norsk som andrespråk. UiO. [DID]
- 1998 Mathiesen, Grete: Litteraturlæsning i ein andrespråksklasse i videregående skule. UiT. [DID]
- 1999 Danbolt, Anne Marit Vesteraas: Tekststrategier i minoritetselevers fortellende tekster. en studie av leksikalsk kohesjon og setningskopling i fortellinger skrevet av minoritetselever i åttende klasse. UiO. [IS]
- 1999 Haugli, Hanne: Kommunikative ferdigheter. En sammenlignende analyse av semistrukturerte intervjuer med minoritetsspråklige og majoritetsspråklige elever i grunnskolen. UiO. [IS]
- 1999 Karrer, Irene Undheim: Falske venner? En studie av preteritums- og perfektumsformene i tyske språkinnlæreres norske mellomspråk. UiB. [IS]

- 1999 Lane, Pia: Language contact in Bugøynes-Pykeå. Norwegian verbs in a Finnish morpho-syntactic frame. UiO. [SKK]
- 1999 Randen, Gunhild Tveit: Aspektualitet. En sammenlignende studie av norsk, russisk og russiske informanternes norske mellomspråk. UiB. [IS]
- 1999 Wågones, Anne Sofie: Riktig form = godt språk? Om sammenhengen mellom bøyningsmorfologi og generell språkferdighet. UiO. [IS]
- 2000 Andersen, Guro: Kodeveksling hos flerspråklige voksne. En analyse basert på materialet til filmen «Vinterlandet». UiO. [SKK]
- 2001 Bakke, Camilla: I møte med vestnorske tonem. Ein studie av tonale trykkstrukturar i nokre vestnorske dialekter, og ei gruppe andrespråklege si tileigning av desse. UiB. [IS]
- 2001 Bjugn, Elisabeth: «Jeg snakker det språket alle forstår». Språkbruk, språkvalg og sosiale nettverk blant kvinner med russisk og filippinsk bakgrunn i Kirkenes. UiO. [SKK]
- 2001 Engen, Toril Kristin Sjø: Vitsefortelling blant ungdom i et flerspråklig og flerkulturelt bymiljø. En sammenlignende studie. UiO. [SKK]
- 2001 Kindervåg, Inger Marie: Når ordene skal bli egne. Minoritets-språklige ungdomsskoleelevers strategiske lesing og skriftlige sammendraging av læreboktekster på norsk. UiB. [IS]
- 2001 Olsen, Ingeborg Gjersteth: Kan «formål» bety det samme som «keeper»? En sammenliknende studie av majoritets- og minoritetselevers ordforståelse. UiO. [IS]
- 2001 Reisæter, Guro: Mitra, Jonas, Bjørk og Mohammed. Namn i tospråklige familier i Tromsø. UiT. [SKK]
- 2001 Schjetne, Nina: Brudd. En kasusstudie av to adopterte barn fra Kina i dialogspill med adoptivmoren. UiB. [IS]
- 2002 Bemanian, Vargha Parnian: Med andre ord: a psycholinguistic study in second language acquisition. UiB. [IS]
- 2002 Brenna, Anita: «På kryss og tvers.» Språk og identitet i et flerkulturelt ungdomsskolemiljø – med spesiell fokus på konstruksjon av kjønnsidentitet. UiO. [SKK]
- 2003 Berg, Heidi J: Språkbevaring eller språkbytte. En kvalitativ undersøkelse av språkvalg blant vietnamesere i Trondheim. NTNU. [SKK]
- 2003 Dewilde, Joke Ingrid: Bilingualism in Norway. A survey of language use and attitudes among teenage pupils at an international school. UiO. [SKK]
- 2003 Hillestad, Birte: Norsk som andrespråk i et uttaleperspektiv: en studie av vietnamesiske og somaliske kvinners mestring av norske vokaler – vokalkvalitet og vokalkvantitet. NTNU. [IS]
- 2003 Midttun, Kari: Dialog uten felles språk. Kommunikasjonen mellom lærer og elever i den første norskundervisningen for voksne fremmedspråklige med liten skolebakgrunn. UiO. [DID]
- 2003 Nordstrand, Mette: Lesekompetanse hos elever med norsk som andrespråk. En undersøkelse basert på elevsvar i PISA-undersøkelsen år 2000. UiO. [DID]
- 2003 Odland, Anikka S. We aren't really supposed to speak in Norwegian – but we do sometimes

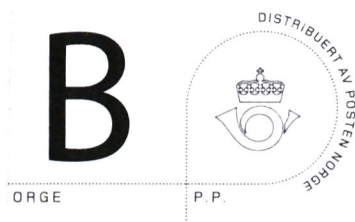
- anyway. 10–13-åringers tospråklighet på en internasjonal skole i Trondheim. NTNU. [SKK]
- 2003 Svaleng, Randi: Kultur i prosess. Oppvekst, språklig sosialisering og skriftlighet blant Konya-kurdere i Trondheim. NTNU. [SKK]
- 2004 Hoff, Jørn: Læringsstiler og læringsstrategier: tretten andrespråksstudenters rapportering av bruk av læringsstiler og læringsstrategier i et kurs i norsk som andrespråk. NTNU. [IS]
- 2004 Moskvil, Maria Elisabeth: Temporalitet i morsmål, målspråk og mellomspråk. UiB. [IS]
- 2004 Moum, Vivi: «Å rydde en gård eller å rydde opp på gården». En studie av minoritetspråklige elevers ord- og begrepsforståelse i den videregående skolen. UiO. [IS]
- 2004 Simonsen, Unni: Variasjon i skriftlig mellomspråk – en studie av inversjonsstrukturer. UiO. [IS]
- 2004 Saarik, Katrin: Iblant jeg må vente svare – En typologisk undersøkelse av tilegnelsen av V2-regelen i indikativsetninger hos estisk- og finsktalende innlærere av norsk som andrespråk. UiB. [IS]
- 2004 Vikoy, Aasne: Med italiensk som morsmål og norsk som målspråk. Ein typologisk basert studie av italienske informantar sitt tilegningsmønster av norsk subjektstvang og inversjon. UiB. [IS]
- 2005 Hagland, Grethe: Kopula i innlæringen av norsk som andrespråk. NTNU. [IS]
- 2005 Helland, Ann-Kristin Kleppe: I møte med eit tempusprominent språk: ei undersøking av mellomspråka til vietnamesiske norskinnlærarar. UiB. [IS]
- 2005 Holmen, Sofie Emilie: Før å komme til Norge: utfyllinger til før og etter i franske innlæreres norske mellomspråk: en syntaktisk og stilistisk analyse. UiB. [IS]
- 2005 Sickinghe, Anne-Valérie: Getting across: A trilingual five-year-old's language socialisation through repair. UiO. [SKK]
- 2005 Vestvik, Anna Maria Christina: Passivkonstruksjoner i norsk som andrespråk: et generativt perspektiv. NTNU. [IS]
- 2005 Winsnes, Kaja Høgh: Engasjert eller høflig? – En kasestudie av kommunikative valg hos to elever med lav skolebakgrunn og begynnerkompetanse i norsk. UiO. [SKK]

Doktorgradsavhandlingar

- 1988 Kongslie, Ingeborg: Draumen om fridom og jord. UiO. [SKK]
- 1991 Svanes, Bjørg: Tilegnelsen av norsk hos utenlandske studenter ved Universitetet i Bergen. UiB. [IS]
- 1992 Hvenekilde, Anne: «Hvad gjør vi saa med arven?»: En studie av abc-er og lesebøker utgitt til norsk morsmålsundervisning i Amerika. UiO. [DID]
- 1996 Kulbrandstad, Lise Iversen: Lesing på et andrespråk. En studie av fire innvandrerungdommers lesing av læreboktekster på norsk. UiO. [IS]
- 1997 Guldal, Tale: Three children, two languages: The role of code selection in organizing conversation. NTNU. [SKK]

- 1997 Kløve, Marit Helene: Second language syllabification: Elements of a prosodic theory based on the acquisition of Norwegian by Cantonese speakers. UiB. [IS]
- 1997 Tenfjord, Kari: Å ha en fortid på vietnamesisk: En kasusstudie av fire vietnamesiske språkinnlæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum. UiB. [IS]
- 1998 Skaaden, Hanne: In short supply of language. Signs of first language attrition in the speech of adult migrants. UiO. [SKK]
- 2000 Hvistendahl, Rita Elisabeth: «Så langt 'vår' diktning tenner sinn i brann-». En studie av fire minoritetsspråklige elevers arbeid med norsk litteratur fra perioden 1860–1900. UiO. [DID]
- 2000 Türker, Emel: Turkish-Norwegian codeswitching: evidence from intermediate and second generation Turkish immigrants in Norway. UiO. [SKK]
- 2001 Nistov, Ingvild: Referential choice in L2 narratives: A study of Turkish adolescent immigrants learning Norwegian. UiO. [IS]
- 2003 Carlsen, Cecilie: Guarding the guardians. Rating scale and rater training effects on reliability and validity of scores of an oral test of Norwegian as a second language. UiB. [DID]
- 2003 Sollid, Hilde: Dialektsyntaks i Nordreisa: Språkdannelse og stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk. UiT. [SKK]
- 2004 Aarsæther, Finn: To språk i en tekst. Kodeveksling i samtaler mellom pakistansk-norske tiåringer. UiO. [SKK]
- 2004 Svendsen, Bente Ailin: Så lenge vi forstår hverandre. Språkvalg, flerspråklige ferdigheter og språklige sosialisering hos norsk-filippinske barn i Oslo. UiO. [SKK]
- 2005 Golden, Anne: Å gripe poenget. Forståelse av metaforiske uttrykk fra lærebøker i samfunnskunnskap hos minoritets elever i ungdomsskolen. UiO. [IS]
- 2005 Nilsen, Anne Birgitta: Flerspråklig kommunikasjon i rettssalen. En kasusstudie av en flerspråklig rettsforhandling. UiO. [SKK]

KARI TENFJORD
NORDISK INSTITUTT
HF-BYGGET, SYDNESPL. 7
5007 BERGEN

- **I dette nummeret** 3
- **Anne Golden, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord**
Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005 5
- **Björn Hammarberg**
Nyare utvecklingar inom forskningen om svenska
som andraspråk 43
- **Maisa Martin**
A square peg into a round hole?
Fifteen years of research into Finnish as a second language 63
- **Birna Arnbjörnsdóttir**
Íslandsk som andetsprog – et forskningsfelt under udvikling 87
- **Anne Holmen**
Ny nordisk sprogpolitik? 103
- Deklaration om nordisk språkpolitikk 114
- Abstracts and keywords in English 121
- Forfatterveiledning 125

FAGBOKFORLAGET

Postboks 6050 Postterminalen
5892 Bergen, Norge

www.fagbokforlaget.no